

ZUZANA LÍMOVÁ A KOLEKTÍV

Angličtina globálne



Slovenské centrum
pre komunikáciu
a rozvoj



ANGLIČTINA GLOBÁLNE

ZUZANA LÍMOVÁ A KOLEKTÍV

Angličtina globálne – metodická príručka anglického jazyka s globálnou dimenziou určená pre učiteľov 8. a 9. ročníka základných škôl

Autori:

Límová Zuzana a Kornélia Vojtaníková,
Jana Vlčanová, Mária Šimeková, Peter Ivanič

Ilustrácie:

Filip Homza
Štefan Podušel
Zuzana Hlavatá

Grafická úprava:

Štefan Podušel

© Slovenské centrum pre komunikáciu a rozvoj, n. o. 2014

ISBN: 978-80-970163-6-4

EAN kód: 9788097016364

Táto publikácia vznikla s podporou SlovakAid a spolufinancovaním Európskej komisie.
Reprezentuje výlučne názory autorov, donori nezodpovedajú za akékoľvek použitie informácií v nej obsiahnutých.



OBSAH

Pár slov o globálnom vzdelávaní	4
Ako pracovať s príručkou Angličtina globálne	9
1. FAMILY: Families of the World	11
2. MY LIFE: Don't Get Manipulated	15
3. HOME COUNTRY: Slovaks in the Eyes of Foreigners	22
4. MEALS: Bitter Taste of Chocolate	26
5. CLOTHES: High Price of Cheap Clothing	31
6. PEOPLE: Feasts and Celebrations Around the World	35
7. NATURE: Waste and Recycling	39
8. TRAVELLING: Fascinating Cultures and Customs	43
9. HEALTH AND DISEASE: Facts and Myths About HIV and AIDS	49
10. TIME, WEATHER: A Snack For the Climate	53
Užitočné internetové stránky	57
Iné dostupné metodické materiály	58

Načo je nám globálne vzdelávanie?

„Globálne vzdelávanie je učenie, ktoré ľuďom pomáha vidieť a pochopiť podstatu dnešného sveta, a zároveň ich povzbudzuje k tomu, aby do neho priniesli viac spravodlivosti, rovnosti a ľudských práv pre všetkých.“

Maastrichtská deklarácia o globálnom vzdelávaní, 2002

Náš mobilný telefón vyrobili v Číne, hudba, ktorú počúvame, k nám prišla z Ameriky, futbalovú loptu, s ktorou sa hrajú naše deti, ušili kdesi v Pakistane. Náš rodinný priateľ pochádza z Argentíny, naše džínsy ušili v Turecku, no skladajú sa z častí pochádzajúcich z rôznych kútov planéty. Kým ich zošili dokopy, museli precestovať tisícky kilometrov.

Globalizácia a jej vplyvy menia našu realitu po politickej, sociálnej, ekonomickej, kultúrnej či environmentálnej stránke a významne ovplyvňujú naše životy. Menia naše nazeranie na realitu okolo nás aj náš zaužívaný spôsob života. Sme súčasťou viacrozmerneho, čoraz komplexnejšieho sveta. To v nás môže, do istej miery, vyvolávať neistotu a potrebu brániť sa neznámej a rýchlo sa meniacej realite.

Globálne vzdelávanie zohráva dôležitú úlohu pri odbúravaní tejto neistoty a obáv spojených s novinkami, ktoré globalizácia prináša do našich životov. Svojou podstatou presahuje hranice Slovenska a odhaľuje súvislosti medzi nami a menej či viac vzdialenými časťami sveta. O týchto súvislostiach nás však globálne vzdelávanie nielen učí či informuje, ale aj nabáda na ne reagovať. Ved' i my sami sme účastníkmi globálnych zmien.

Obsahovo a koncepcne teda ide o alternatívny pohľad na vzdelávací proces ako taký. Vychádza z presvedčenia, že to, čo (sa) učíme a ako (sa) učíme, by malo v priamom prenose odrážať zmeny, ktoré sa dejú vo svete. Cieľom vzdelávania by pritom nemali byť len samotné znalosti o problémoch. Podstatné je i kritické nazeranie na ne a aktívna účasť na ich riešení.

V rámci formálneho vzdelávania je teda globálne vzdelávanie alternatívou voči klasickým postupom. Prostredníctvom takzvanej globálnej dimenzie jednotlivých predmetov siaha naprieč už existujúcimi učebnými osnovami. Zároveň prináša nové metodiky a nový náhľad na ciele vzdelávania. Vďaka nim pomáha rozvíjať kompetencie, schopnosti a zručnosti žiakov či meniť ich postoje ku

globálnym otázkam. Deti a mládež tým pripravuje na život vo svete, ktorý sa deň za dňom mení a neustále pred nás kladie nové výzvy.

Globálne vzdelávanie na Slovensku vychádza z Národnej stratégie pre globálne vzdelávanie, prijatej vládou v roku 2012¹.

Čo je to globálne vzdelávanie

Ako vzdelávací koncept sa globálne vzdelávanie snaží reagovať na narastajúcu komplexnosť nášho sveta pedagogicky adekvátnym spôsobom. Prináša a dopĺňa informácie o svete, o vzájomných vzťahoch, prepojeniach a súvislostiach, a nabáda k zodpovednému správaniu v kontexte trvalo udržateľného rozvoja na globálnej úrovni.

Globálne vzdelávanie umožňuje ľuďom rozvíjať vedomosti, schopnosti, hodnoty a postoje potrebné k zabezpečeniu spravodlivého a udržateľného sveta, v ktorom má každý právo naplno využiť svoj potenciál (Global Education Guidelines², 2008, str. 20). V medzinárodnom kontexte pritom neexistuje jedna záväzná definícia globálneho vzdelávania. Prečo je to tak, vysvetľuje nemecký odborník na vzdelávanie Klaus Seitz nasledovne:

- Koncept globálneho vzdelávania nevytvorili vlády či vládni experti z relevantných ministerstiev, ale vznikol odspodu, v praxi, vďaka angažovaným jednotlivcom,
- zároveň za to môže aj samotná trochu ambivalentná podstata globálneho vzdelávania ako takého – globalizáciu ľudia prežívajú rôznymi spôsobmi, v závislosti od toho, či sa cítia byť tými, ktorí z nej získavajú, alebo tými, ktorí na nej strádatujú³.

¹ Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 – 2016, dostupné na: <http://bit.ly/1lzX5Fx>

² Global Education Guidelines, North-South Centre pri Rade Európy, dostupné na: <http://bit.ly/1iYiTQB>

³ Seitz, K.: Bildung in der Weltgesellschaft; Gesellschaftstheoretische Grundlagen Globalen Lernens; Frankfurt am Main; 2002

Odborníci definujú globálne vzdelávanie rôzne. Často ho nazývajú aj globálne učenie, čo má vyjadriť skutočnosť, že ide o viacrozmerný vzdelávací proces, t. j. smerujúci nielen od učiteľa k žiakovi, ako je to bežné v klasickej výuke. Nasledujúce riadky demonštrujú vývoj tohto pojmu počas posledných desaťročí, a to predovšetkým v západnej Európe:

Anderson, 1979:

„Globálne vzdelávanie je snahou priniesť zmenu do obsahu, metód a spoločenského kontextu vzdelávania, s cieľom študentov lepšie pripraviť na občianstvo v globálnom veku.“

Husen/Postlethwaite, 1989:

„Globálne učenie je učiacu/učiacu⁴ sa stratégia, podľa ktorej sa študenti učia o globálnych problémoch a nadobúdajú znalosti integrovaným spôsobom. Globálne učenie má teda dve charakteristiky: zaoberá sa globálnymi problémami a využíva multidisciplinárne učiaco-učiacu sa postupy.“

Fórum “Schule für eine Welt”, 1996:

„Globálne vzdelávanie prispieva k rozšíreniu globálnych perspektív a ponaučeniu pri osobných súdoch a činoch, prinášajúc globálnu perspektívu na všetkých úrovniach vzdelávacej praxe. Schopnosť vidieť situáciu a problémy v celosvetovom a holistickom kontexte nie je obmedzená na jednotlivé témy. Je to skôr perspektíva myslenia, hodnotenia, cítenia a konania, je odrazom dôležitých spoločenských schopností budúcnosti.“

Graham Pike, David Selby: In the Global Classroom: 1 & 2, 2000:

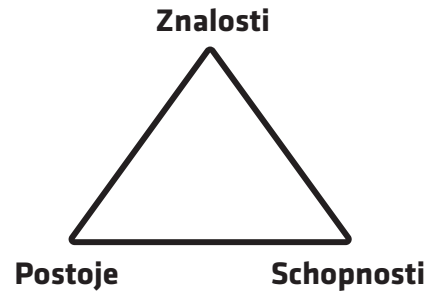
„Globálne vzdelávanie je prístup k vzdelávaniu, ktorý vychádza z prepojenosti komúní, krajín a ľudí; z previazanosti všetkých spoločenských, kultúrnych a prírodných fenoménov; z väzieb medzi minulosťou, súčasnosťou a budúcnosťou; a komplementárnou povahou kognitívnych, afektívnych, fyzických a duchovných dimenzií ľudskej bytosti.“

Maastrichtská deklarácia o globálnom vzdelávaní, 2002:

„Globálne vzdelávanie je učenie, ktoré ľuďom pomáha vidieť a pochopiť podstatu dnešného sveta, a zároveň ich povzbudzuje k tomu, aby do neho priniesli viac spravodlivosti, rovnosti a ľudských práv pre všetkých.“

Národná stratégia globálneho vzdelávania (2012):

„Globálne vzdelávanie je vzdelávanie, zdôrazňujúce globálny kontext v učení (sa). Prostredníctvom neho dochádza k zvyšovaniu povedomia o globálnych témach, ktoré sa týkajú každého jednotlivca, k rozvoju jeho kritického myslenia v týchto témach a k hlbšiemu porozumeniu oblastí a tém, týkajúci sa celého sveta. Témy globálneho vzdelávania poskytujú priestor na zmenu postojov jednotlivca a posilňujú uvedomenie si vlastnej úlohy vo svete. Motivuje ľudí k zodpovednosti a vychováva smerom k osvojeniu si hodnôt aktívneho globálneho občana.“



◀ **Tri dimenzie konceptu globálneho vzdelávania, ktoré môžeme vyvodiť z vyššie spomenutých definícií.**

Tematické dimenzie globálneho vzdelávania

Globálne politické, ekonomické, sociálne, environmentálne či kultúrne prepojenia a súvislosti vyžadujú, aby sme na svet nazerali ako na celok. Prispôbiť by sme tomu mali aj vzdelávacie procesy. Obsah globálneho vzdelávania sa zakladá na koncepte „jedného sveta“, berie pritom do úvahy jeho rôznorodosť, nerovnosti a rozdiely. Témy, ktoré sú v globálnom vzdelávaní obsiahnuté, z týchto aspektov vychádzajú.

Globálne vzdelávanie sa zameriava na kľúčové otázky dneška, predovšetkým ekonomickú či sociálnu nerovnosť vo svete, štruktúrne násillie voči jednotlivcom i zoskupeniam a environmentálne hrozby. Analyzuje príčiny, zaoberá sa možnými dôsledkami a možnosťami, ako do nich zasiahnuť.

V zásade sa na celý obsah učebných osnov vo formálnom vzdelávacom procese dá nazerať aj v globálnom kontexte. Vďaka tomu sa môže stať predmetom globálneho vzdelávania prakticky všetko, čo (sa) v škole učíme. Na Slovensku je preto globálne vzdelávanie do vyučovacieho procesu začleňované formou takzvanej globálnej dimenzie jednotlivých predmetov (Národná stratégia GV, 2012, str. 10), v prípade tejto príručky v rámci výučby anglického jazyka.

Témy, ako ich definuje Národná stratégia GV

1. Globalizácia a vzájomná previazanosť – ide o základnú tému a zároveň základný princíp globálneho vzdelávania. Podstatou je uvedomenie si prepojenosti rozvinutých a rozvojových krajín a ich vzájomné ovplyvňovanie.

Témy: aspekty globalizácie, ekonomická globalizácia – svetový obchod – etické podnikanie, udržateľný rozvoj, migrácia.

–
2. Globálne problémy a rozvojová spolupráca – ide o témy, ktoré sa týkajú rozvojového vzdelávania, ktoré je dôležitou, no nie určujúcou súčasťou globálneho vzdelávania.

⁴ V angl. originály “teaching-learning strategy” – pričom pojem “teaching” charakterizuje vzdelávanie v smere od učiteľa k žiakovi, zatiaľ čo pojem “learning” v sebe žiadne smerovanie obsiahnuté nemá, čím implikuje, že aj samotný učiteľ je tým, kto sa vzdeláva, nie iba tým, kto vzdeláva.

Témy popisujú hlavné problémy súčasného sveta okolo nás.

Témy: chudoba a nerovnosť, zdravie (HIV/AIDS, podvýživa, obezita), konflikty vo svete, rozvoj – poňatie rozvoja – princípy, Miléniové rozvojové ciele, rozvojová a humanitárna pomoc Slovenska a Európskej únie.

3. Multikulturalizmus – tento tematický celok by mal byť východiskom pre multikultúrnu/medzikultúrnu výchovu ako súčasť globálneho vzdelávania.

Témy: stereotypy a predsudky, xenofóbia – rasizmus – intolerancia, kultúrna identita – kultúrne rozdiely, medzikultúrne a medzináboženské rozdiely, dialóg.

4. Životné prostredie s ohľadom na globálne aspekty – tento tematický celok je dnes súčasťou environmentálnej výchovy, ktorá takisto tvorí jeden z celkov globálneho vzdelávania.

Témy: klimatické zmeny, problematika odpadov, environmentálna migrácia, vzduch – voda – pôda, využívanie prírodných zdrojov, alternatívne zdroje energií.

5. Ľudské práva – tento tematický celok je východiskom kvýchovek ľudským právam s cieľom ich ochrana a rešpektovania.

Témy: ľudské práva a občianske práva, práva dieťaťa, rodová rovnosť, demokracia a dobré vládnutie.

Princípy globálneho vzdelávania podľa Národnej stratégie GV

- ▶ **Otvorenosť a kritické myslenie** – kritický prístup k informáciám a schopnosť kritického úsudku a informovaného rozhodovania.
- ▶ **Globálna zodpovednosť** – zodpovednosť za svoje konanie a za svet, ktorý ním ovplyvňujeme.
- ▶ **Solidarita** – solidarita s ľuďmi žijúcimi v ťažkých podmienkach a ochota im svojím konaním pomôcť.
- ▶ **Participácia** – aktívna a informovaná účasť na riešení problémov a konfliktov.
- ▶ **Vzájomná prepojenosť** – uvedomenie si globálnej previazanosti a súvislosti medzi miestnym, regionálnym a medzinárodným dňaním.
- ▶ **Spolupráca** – rovnocenné partnerstvo medzi ekonomicky rozvinutými a rozvojovými krajinami.
- ▶ **Sociálna spravodlivosť a rovnosť** – dodržiavanie ľudských práv a rovných príležitostí pre všetkých.
- ▶ **Udržateľný rozvoj** – prispôsobenie vlastného

životného štýlu smerom k zachovaniu a zlepšeniu životného prostredia pre ďalšie generácie.

Zdroj: Národná stratégia GV pre roky 2012–2016, str. 8. Autor- ský tím presunul do popredia princíp *Otvorenosť a kritické myslenie*, ktoré považuje za predpoklad naplňania akýchkoľvek ďalších cieľov či princípov.

Didaktická dimenzia globálneho vzdelávania

Dôležitou otázkou pri globálnom vzdelávaní je, akým spôsobom sú usporiadané samotné vzdelávacie procesy. Základ tvorí participácia žiakov, ktorí už nie sú len prijímateľmi, ale sami tento proces aj tvarujú. Najpodstatnejšími prvkami procesu preto sú:

- ▶ Vzdelávacie proces by sa mal začať zážitkom, evokáciou témy (viac k téme evokácia v ďalšej kapitole príručky), s ktorou sa žiaci musia vedieť identifikovať. Musí sa vzťahovať k potrebám žiakov. Mal by byť zostavený a naplánovaný podľa záujmov a skúseností tých, ktorých chceme vzdelávať.
- ▶ Osobné prežitie témy, hoci aj sprostredkované, by sa malo presunúť do centra vzdelávacieho procesu. Globálne vzdelávanie by malo umožniť osobnú reflexiu a byť príležitosťou preveriť si vlastné hodnoty, názory, predsudky a stereotypy. Tie sú často odrazom zvyšujúcej sa neistoty, obáv z nového či straty orientácie v meniacom sa svete. Osobná skúsenosť žiakov vybaví kompetenciami, potrebnými pri nakladaní s vlastnými stereotypmi, hodnotami či predsudkami.
- ▶ Komplexnosť tém si vyžaduje použitie takých metód, ktoré dané témy zobrazujú adekvátnym spôsobom. Prevládať pritom musí interdisciplinárny prístup, zároveň musí globálne vzdelávanie prechádzať aj naprieč jednotlivými predmetmi (transdisciplinárne).
- ▶ Globálne vzdelávanie si vyžaduje použitie celej palety metód. Účastníkom vzdelávania by mali umožniť nazerať na otázky z viacerých perspektív, vďaka čomu môžu meniť vnímanie témy a reflektovať na to. Celkovo by malo ísť o participatívny, kreatívny, kooperatívny a demokratický vzdelávacie proces.
- ▶ Podľa Národnej stratégie GV je pritom hlavným cieľom globálneho vzdelávania „poskytnúť cieľovým skupinám informácie, ktoré uľahčujú porozumenie sociálnym, environmentálnym, ekonomickým a politickým procesom vo svete, rozvíjajú kritické myslenie a formujú globálne občianske postoje.“ Čiastkovo sa tieto ciele delia na:

1. **afektívne ciele** (postoje a hodnoty),
2. **psychomotorické ciele** (zručnosti, schopnosti),
3. **kognitívne ciele** (vedomosti).

Pričom globálne vzdelávanie je špecifické tým, že za východisko považuje afektívne a psychomotorické ciele, zatiaľ čo pri kognitívnych cieľoch kladie dôraz najmä na vyššie myšlienkové operácie, ako napríklad analýza, syntéza, hodnotenie či tvorivosť (Národná stratégia GV, 2012, str. 7).

Národná stratégia GV tieto ciele rozmieňa na drobné.

Afektívne ciele sú:

- ▶ prijímať zodpovednosť za seba a vnímať svoju úlohu vo svete,
- ▶ pociťovať potrebu aktívne sa podieľať na riešení miestnych problémov a prispievať k riešeniu problémov na regionálnej, národnej i medzinárodnej úrovni,
- ▶ vnímať a akceptovať výhody vzájomnej spolupráce,
- ▶ rešpektovať odlišné názory a pohľady na svet,
- ▶ solidarizovať sa s ľuďmi žijúcimi v ťažkých podmienkach,
- ▶ prevziať zodpovednosť za správanie, ktoré zabezpečí trvalo udržateľný život na Zemi,
- ▶ chápať vzájomnú závislosť i prepojenosť rôznych oblastí sveta a rôznych dimenzií rozvoja,
- ▶ vnímať svoje možnosti aktívne sa podieľať na rozvoji na lokálnej i globálnej úrovni.

Psychomotorické ciele globálneho vzdelávania znamenajú:

- ▶ využívať nástroje demokracie pri podieľaní sa na verejnom živote (volebné právo, petičné právo, právo na slobodný prístup k informáciám, právo na združovanie),
- ▶ dokázať vymedziť problém, analyzovať ho, hľadať rôzne riešenia, vybrať najvhodnejšie
- ▶ pri riešení problému využívať vlastné skúsenosti i skúsenosti ostatných,
- ▶ odhadnúť svoje schopnosti a hľadať možnosti, ako ich využiť pri riešení problémov,
- ▶ uvedomovať si zodpovednosť za svoje rozhodnutia pri riešení problémov,
- ▶ efektívne spolupracovať s ostatnými ľuďmi,
- ▶ na základe informácií si vytvoriť vlastný názor a podporiť ho argumentmi,

- ▶ vedieť prijať názor ostatných a korigovať svoj pôvodný názor,
- ▶ využívať empatiu pri poznávaní situácie ostatných,
- ▶ myslieť systémovo a hľadať súvislosti.

Kognitívne ciele globálneho vzdelávania sú:

- ▶ poznať príčiny a dôsledky najdôležitejších globálnych problémov,
- ▶ porovnať rôzne koncepty chápania rozvojových teórií, ľudských práv či globalizačných javov,
- ▶ kriticky analyzovať príčiny a dôsledky ťažkých životných podmienok ľudí žijúcich v rôznych oblastiach sveta,
- ▶ rozoznať rozdiely v ekonomickej, sociálnej a environmentálnej situácii v rôznych oblastiach sveta,
- ▶ poznať rôzne aspekty príčin a dôsledkov týchto rozdielov,
- ▶ poznať hlavných aktérov rozvojovej spolupráce a svoje možnosti, aktívne sa podieľať na rozvoji na lokálnej i globálnej úrovni,
- ▶ zhodnotiť prečo a akým spôsobom sa uskutočňuje rozvojová pomoc. ■

Podľa Global Education Guidelines (2008, str. 31), ktoré vytvorilo North-South Centre pri Rade Európy, by metódy využívané v rámci globálneho vzdelávania:

- ☉ mali byť **v súlade s obsahom, o ktorom hovoria,**
- ☉ **nemali „učiť“, ale vzdelávať,**
- ☉ mali **zvyšovať povedomie, šíriť osvetu,**
- ☉ mali **poukazovať na zodpovednosť každého z nás,**
- ☉ mali by **stáť na hodnotách ľudskosti,**
- ☉ mali by **rozvíjať kritické myslenie,**
- ☉ mali by **prepájať lokálne s globálnym,**
- ☉ mali by **podporovať humanistické hodnoty.**

Dôležité dokumenty spojené s globálnym vzdelávaním

Maastrichtská deklarácia o globálnom vzdelávaní (2008)

<http://www.coe.int/t/dg4/nscentre/ge/GE-Guidelines/GEgs-app1.pdf>

Európsky rok medzikultúrneho dialógu 2008

http://europa.eu/legislation_summaries/culture/l29017_en.htm

Desaťročie OSN pre vzdelávanie k trvalo udržateľnému rozvoju 2005 – 2014

<http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-sustainable-development/>

Miléniová deklarácia OSN (2000)

Kapitola: Hodnoty a princípy

<http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>

Návrh uceleného akčného plánu k vzdelávaniu k mieru, ľudským právam a demokracii prijatý na valnej konferencii UNESCO v roku 1995

<http://www.unesco.org/cpp/uk/projects/educat.pdf>

Agenda 21 (Post-Rio Declaration – 1992) k trvalo udržateľnému rozvoju

<http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

Dohovor OSN o právach dieťaťa (1989)

http://www.unicef.sk/dokumenty/materialy-na-stiahnutie/advocacy/dohovor_o_pravach_dietata.pdf

Odporúčanie Rady Európy č. 85/1985 o učení a vzdelávaní o ľudských právach na školách

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=605110&SecMode=1&DocId=686454&Usage=2>

Odporúčania UNESCO (1974)

http://www.unesco.org/education/nfsunesco/pdf/Peace_e.pdf

Všeobecná deklarácia ľudských práv (1948)

<http://www.un.org/en/documents/udhr/>

Ako pracovať s príručkou Angličtina globálne

V rukách práve držíte metodickú príručku *Angličtina globálne*, ktorá je určená k začleneniu globálnej dimenzie do výučby anglického jazyka na základnej škole, primárne v 8. a 9. ročníku. Jej tematické celky vychádzajú zo štátneho vzdelávacieho programu pre danú časť školskej dochádzky ako aj z Národnej stratégie pre globálne vzdelávanie na roky 2012 – 2016.

Príručka obsahuje materiály týkajúce sa 10 tém, ku ktorým patria aj samostatné pracovné listy v pracovnom zošite. Témy spracovala pracovná skupina pozostávajúca z pedagógov a facilitátorov, príručka prešla testovaním, počas ktorého sa k nej vyjadrovali aj ďalší učitelia relevantného predmetu.

Každá jedna z tém je realizovateľná počas jednej vyučovacej hodiny, učiteľ sa však môže rozhodnúť „natahnuť ju“ aj do viacerých hodín či do jedného dlhšieho uceleného bloku. Takisto si môže spomedzi tém a ich spracovaní vybrať podľa vlastného uváženia.

Hodiny sú realizované formou participatívneho workshopu, využívajúc metodológiu E-U-R, opísanú nižšie. Inštrukcie k hodinám v sebe zahŕňajú predpokladané trvanie jednotlivých aktivít, netreba sa ho však striktnie držať, podľa skúseností z testovania sám učiteľ dokáže odhadnúť, koľko času k jednotlivým aktivitám potrebuje.

Každá kapitola obsahuje:

- ▶ Anotáciu hodiny – táto časť obsahuje informáciu, do ktorého tematického celku sa dá zaradiť, aké sú vzdelávacie ciele kapitoly, s akými kľúčovými slovami sa spája, či zoznam materiálov potrebných k realizácii hodiny.

- ▶ Podklady pre pedagóga – očíslovaný návod, podľa ktorého by mal pedagóg postupovať, ako aj vysvetlenia k jednotlivým témam, tipy či odporúčania. V závere nájde učiteľ podklady k hodine vrátane kľúča k úlohám v pracovnom liste.

- ▶ Pracovné listy – ide o texty a ďalšie materiály, ktoré sa nachádzajú v pracovnom zošite. Pedagóg by ich mal pred hodinou nakopírovať, aby s nimi mohli žiaci pracovať.

- ▶ Pre lepšiu orientáciu sú v celej príručke používané rôzne ikonky a piktogramy zobrazujúce aktivitu či podklady, ktorých sa týka.

Techniky na rozdelenie do skupín

K realizácii workshopu zvol'te iné, než klasické školské sedenie. Požiadajte počas prestávky žiakov, aby ľavice umiestnili po okrajoch triedy a v strede vytvorili kruh zo stoličiek. Následne môžete pristúpiť k rozdeleniu žiakov do skupín.

Najjednoduchšia technika pozostáva z vytvorenia podskupín žiakov, ktorí sedia vedľa seba (páry či skupinky troch...). Hoci je táto metóda naozaj jednoduchá, je veľmi pravdepodobné, že vzniknú skupinky, ktorých členovia spolu pracujú aj pri iných hodinách. Aby mali možnosť viac sa naučiť a vymeniť si názory s inými, odporúčame vám rozdeliť žiakov tak, aby tí, ktorí spolu bežne pracujú, patrili vždy do inej podskupiny.

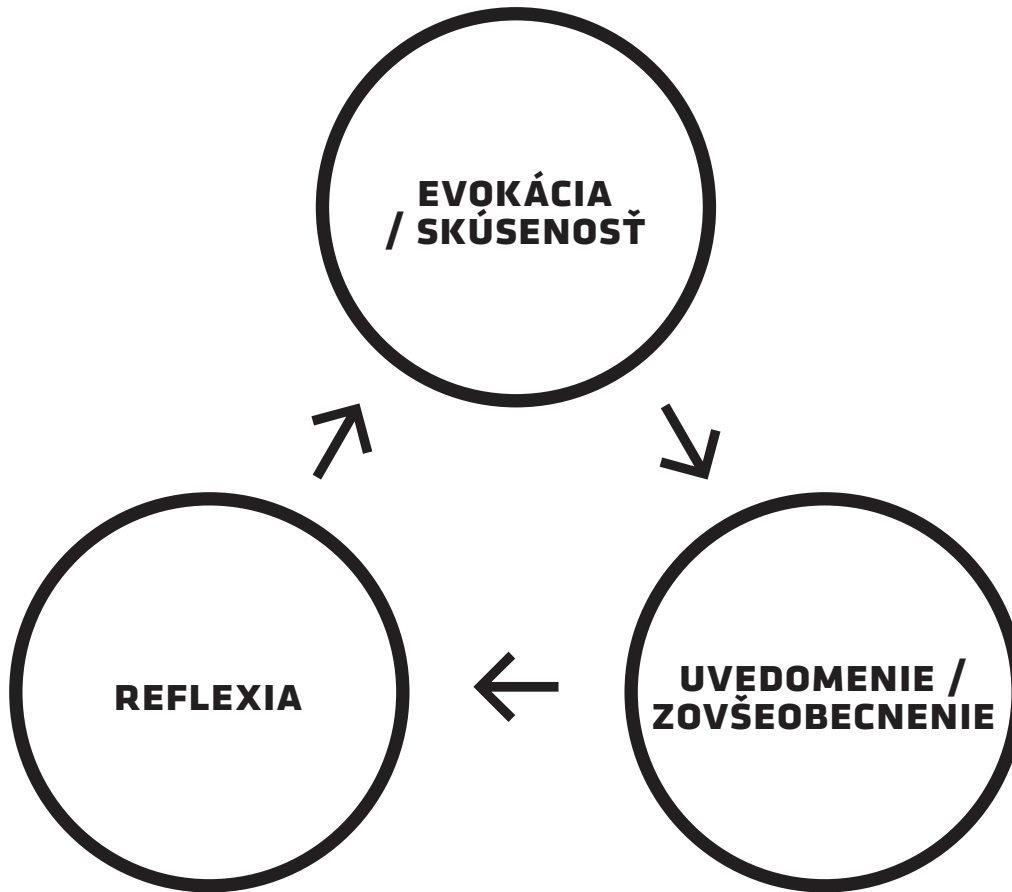
Často sa využíva technika, kedy učiteľ požiada žiakov aby, tak ako sedia v kruhu, počítali od jedného po požadované množstvo podskupín (ak si želáme, aby boli skupiny dve, tak počítame: 1, 2, 1, 2..., ak by tam malo byť päť skupín, tak zas: 1, 2, 3, 4, 5, 1, 2, 3, 4, 5...) a potom dá dokopy tých, ktorí majú rovnaké číslo.

Porozdeľovať ich môžeme aj podľa ich výšky, farby vlasov, dátumu narodenia či veľkosti topánok. Ak by sme účastníkov chceli rozdeliť do štyroch podskupín, môžeme použiť hracie karty. Postačí nám dobre zamiešaný balíček kariet, z ktorého si účastníci vyťahujú vždy po jednej karte. Následne sú rozdelení podľa farby karty – žalud' k žalud'u, pika k pike, atď. Ak chceme karty použiť na rozdelenie do dvoch skupín, stačí účastníkov rozdeliť podľa párneho a nepárneho čísla.

Počas testovania sa nám osvedčila hra Molekuly. Je to zábavná hra určená pre mladších účastníkov, ktorá sa dá takisto použiť na rozdelenie do skupín. Keď učiteľ povie „Atómy sa hýbu po miestnosti...“ žiaci sa voľne pohybujú po miestnosti. K tomu im môže pustiť aj nejakú hudbu. Keď potom povie „Atómy sa spájajú do molekúl z X atómov (X je požadované množstvo ľudí v podskupine)...“ a tleskne rukami či vypne hudbu, účastníci sa spoja do skupín požadovanej veľkosti.

Použitá metodológia

Pri realizácii vyučovacích hodín príručka využíva metodológiu E-U-R, t. j. Evokácia – Uvedomenie – Reflexia. Ide o prístup adaptovaný z experientálneho / zážitkového postupu, ktorý pôvodne pozostáva z piatich krokov. ▶



1. Úvod každej hodiny by mal stáť na fáze takzvanej **evokácie** či prežitia témy. Počas tejto fázy majú mať žiaci možnosť prežiť si tému na vlastnej koži. Nie vždy je to jednoduché – navodiť pocit prežitia napríklad predsudkov je dosť náročné. Ak sa to však podarí, žiaci omnoho efektívnejšie reagujú v ďalších fázach procesu.

2. Druhým krokom procesu je tzv. **uvedomenie** (alebo i zovšeobecnenie) – tento krok by mal žiakov viesť k zovšeobecneniu predošlého evokovaného zážitku a hľadaniu prepojení s ich realitou.

3. A tretím krokom je **reflexia**, počas ktorej by mali žiaci získať náhľad do podstaty toho, čo zažili a čomu porozumeli, osobnou reflexiou na dané otázky. Súčasťou reflexie by mal byť aj určitý „prísľub“ o zmene vlastných postojov či správania po ukončení vzdelávacieho procesu.

Reflexia ako kľúč k dobrému výsledku

Reflexia je kľúčový moment vzdelávacieho procesu, preto by sa jej mala prikladať adekvátna dôležitosť. Žiaci by jej prostredníctvom mali pochopiť, o čo vlastne v danej aktivite šlo, mali by sa kriticky zamyslieť nad vlastnou rolou v danej otázke, prípadne o svojich postojoch, ktoré zastávajú

či zastávali a ktoré boli aktivitou nahľodané.

Počas reflexie by sme preto mali danú látku zhrnúť a rozobrať tak, aby z nej žiaci dané zistenia dokázali vytiahnuť sami, prostredníctvom moderovanej diskusie by mali vyjsť so zmenami svojho myslenia či vnímania daných tém, ako i správania sa v tej súvislosti.

Pri cvičeniach v príručke sme vychádzali z nasledovnej schémy. Žiakov sa pýtame na ich pocity z problematiky, zisťujeme prečo reagovali ako reagovali, či prečo si vybrali práve také odpovede či riešenia, aké si vybrali. Čo ich napríklad viedlo k tomu, že si školu v Keni predstavili automaticky ako vidiecku školu bez poriadnej budovy a nenapadlo im, že by to mohla byť modernejšia budova ako ich vlastná škola? Nemôžu sa za tým skrývať ich vlastné stereotypy či predsudky?

Tým, že poukážeme na to, že sa za tým môžu skrývať práve stereotypy či predsudky, ukážeme, že realita môže byť celkom odlišná, ako sme si mysleli, či ako nám ju prezentujú médiá. A tým sa napokon dostávame k záveru reflexie, ktorým je vyššie spomínaný „prísľub“ – žiaci by mali skúšať identifikovať ako sa ich to, čo sa naučili, dotkne, ako môžu zmeniť svoje správanie, čo môžu robiť inak, k čomu sa môžu stavať inak. ■

1



Ako žijú rodiny vo svete **Families of the World**

ROČNÍK: 8. – 9. ročník ZŠ

TEMATICKÝ CELOK: My life

TÉMA: Families of the World

TÉMA GV: Multikulturalizmus a vzdelanie

ČAS: 45 minút

POMÔCKY: Videá projektu Families of the World z krajín Keňa a Japonsko, počítač a projektor, pracovný list pre každého žiaka

- CIELE:**
- ➔ Precvičiť si počúvanie s porozumením a konverzáciu na témy Family, School, People.
 - ➔ Precvičiť si prítomné časy.
 - ➔ Poukázať na kultúru iných krajín, mylné predstavy, ktoré o nich môžeme mať, rozvíjať medzikultúrnu uvedomelosť.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: chores; developed/less developed country; habits; lifestyle; rural/urban areas



POSTUP:

EVOKÁCIA: 10 MINÚT

1. Uved'te žiakov do témy nápovednými otázkami:



- ▶ What is a family?
- ▶ Which family members live with you?
- ▶ How often do you visit your family members?
- ▶ What do you have in common? What is different?
- ▶ Do you have any chores at home?
- ▶ What does your typical day look like?



Poznámka: Je potrebné, aby odpovede boli viac ako len „mama, otec, deti“. Existujú napríklad aj neúplné, náhradné, neštandardné rodiny. Cieľom týchto otázok je naviesť žiakov k formulácii akejsi vlastnej definície rodiny za použitia výrazov ako „helping each other, sticking together, sharing, caring, responsibilities to each other“ a podobne.

2. Rozdeľte žiakov do dvojíc na rolovú hru (časový limit 2 x 2 minúty). Najskôr žiak A predstavuje študenta z mesta a žiak B učiteľa. Potom si roly vymenia, pričom žiak A hrá učiteľa a žiak B študenta z dediny.



Student A: You are a boy/girl from the rural/urban part of Japan and you came late for school. Your teacher asks you why this has happened. Explain your delay.

Student B: You are a class teacher in the rural/urban part of Japan. One of your students is late for your morning class. Ask for the reason of his/her delay, assign some extra work for him/her to do after class.

UVEDOMENIE: 30 MINÚT

3. Opýtajte sa triedy, aké boli dôvody meškania študentov z dediny a z mesta. Líšili sa? Opätovne žiadajte, aby odpovedali v rozšírených vetách.



- ▶ What do you think about Japan?
- ▶ Is it a developed or a less developed country?
- ▶ What do you think about a Japanese family?
- ▶ Do they live together?
- ▶ How does their typical day look like?... etc.

4. Premietnite žiakom dve videá natočené v Japonsku v rámci projektu Families of the World. Jedno opisuje život detí na vidieku (**video 1**) a druhé vo veľkomeste (**video 2**) – mesto Sendai s vyše miliónom obyvateľov zasiahla v roku 2011 ničivá vlna cunami. Úlohou žiakov je videá pozorne sledovať a po ich skončení vypracovať cvičenie v pracovnom liste. Žiaci môžu každé video uvidieť dvakrát (1x pred a 1x po prečítaní otázok). ▶

5. Po vypracovaní a skontrolovaní odpovedí budú žiaci sledovať druhú dvojicu videí. Uved'te ich do tematiky otázkami:



- ▶ Do you think children in Kenya go to school?
- ▶ Are their schools big or small?
- ▶ How would you describe a school in Kenya?
- ▶ Which subjects do children study at school?

6. Žiaci pravdepodobne opíšu dedinskú školu, bez kvalitného vybavenia. Vysvetlite im, že Keňa síce je jednou z rozvojových krajín, ale že nie všetky jej časti sú menej rozvinuté ako Slovensko. Pustite im video, ktoré opisuje školský systém vo veľkom meste (**video 3**). Je tu rozvinutá doprava, žiaci sa učia v modernej budove s dobrým vybavením.

7. Potom prehrajte druhé video, ktoré opisuje bežný deň chlapca z farmárskej časti Kene (**video 4**). Toto video sa pravdepodobne viac približuje žiackym predstavám o Keni, no opäť vynieva veľmi pozitívne. Na základe týchto dvoch videí žiaci opäť vypracujú krátke cvičenie v pracovnom liste.



Náš tip: Úplný prepis textu oboch videí nájdete v podkladoch uvedených nižšie. O ďalších krajinách si môžete prečítať v časti pre učiteľov na stránke projektu Families of the World (odkaz nájdete nižšie). Metodické listy pre učiteľov sú na tejto stránke v dispozícii zdarma, obsahujú taktiež slovníček cudzích slov. Videá sú však spoplatnené. Voľne k dispozícii sú krátke ukážky (trailer) dostupné cez stránku Youtube. Okrem videí, ktoré sme vybrali, si môžete vybrať krajiny podľa vlastného výberu.



REFLEXIA: 15 MINÚT

8. Rozdeľte žiakov do menších skupín. Požiadajte ich, aby porovnali školský systém v mestských a poľnohospodárskych častiach Kene. Čo majú spoločné a odlišné dvaja chlapci z uvedených videí? Pýtajte sa:



- ▶ Try to think of as many things that the two boys have in common.
- ▶ What was different?
- ▶ Whose lifestyle do you like more and why?
- ▶ Can you imagine yourself living this way?
- ▶ Is there any difference between education in rural and urban areas in Slovakia?

Do budúca môžete žiakom navrhnúť, aby si vo dvojiciach pre spolužiakov pripravili krátke prezentácie o iných krajinách prezentovaných v rámci projektu Families of the World. Môžete im venovať celú nasledujúcu hodinu alebo ich požiadať o krátky referát na začiatku hodiny.





PODKLADY K HODINE:

➔ ODKAZY NA POUŽITÉ VIDEÁ:

Video 1	▶	Japan – rural area:	bit.ly/japan-rural
Video 2	▶	Japan – urban area:	bit.ly/japan-urban
Video 3	▶	Kenya – large school:	bit.ly/kenya-large
Video 4	▶	Kenya – small school:	bit.ly/kenya-small

➔ PREPIS TEXTOV:

Japonsko	bit.ly/japonsko-text
Keňa	bit.ly/kena-text

➔ STRÁNKA FAMILIES OF THE WORLD:

<http://www.familiesoftheworld.com/>



šetky informácie a podklady nájdete aj na stránke Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj, v sekcii publikácie, na podstránke venovanej tejto príručke. Dostanete sa tam aj cez priamy odkaz

➔ <http://bit.ly/sccdanglictina>.

➔ ODPOVEDE NA CVIČENIA PRACOVNÉHO LISTU:

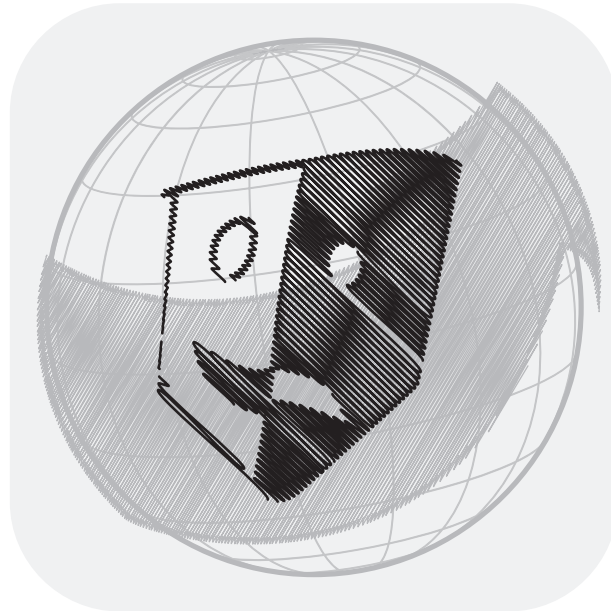
Families in Japan:

1 C	6 A
2 B	7 B
3 B	8 C
4 A	9 C
5 B	10 C

Families in Kenya:

1 F	6 F	11 T	16 F
2 T	7 T	12 T	17 F
3 F	8 F	13 T	
4 T	9 F	14 F	
5 F	10 F	15 T	

2



Neklam ma, reklama! (Reklamné triky) / **Don't Get Manipulated! (Advertising Tricks)**

ROČNÍK: 9. ročník ZŠ

TEMATICKÝ CELOK: My life

TÉMA: Don't Get Manipulated! (Advertising Tricks)

TÉMA GV: Kritické myslenie a zodpovedné spotrebiteľské správanie

ČAS: 45 minút

POMÔCKY: Príklady rôznych reklamných plagátov (odkazy na plagáty sa nachádzajú v podkladoch nižšie) vytlačené alebo premietané, kartičky s rolovou hrou, pracovný list (jeden pre každého žiaka)

- CIELE:**
- ➔ Precvičiť si konverzáciu a čítanie s porozumením na tému My Life, prípadne Hobbies.
 - ➔ Precvičiť si stupňovanie prídavných mien (pracovný list).
 - ➔ Poukázať na manipulatívne reklamné triky.
 - ➔ Rozvíjať kritické myslenie.
 - ➔ Poukázať na zodpovedné spotrebiteľské správanie vs. konzumný spôsob života.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: advertisement/advertising; advertisers; audience: viewers, readers, listeners; billboards; bribery; catalogues; celebrity branding; credibility; direct mail advertising; flyers; magazine advertising; newspaper advertising; trick and manipulation; postcards; responsible consumption; TV and radio spots; web banners



POSTUP:

EVOKÁCIA: 10 MINÚT

1. Predajcovia služieb a tovarov sa nás snažia upútať každodenne a na každom kroku, my by sme mali byť schopní ich vábeniu odolať či ho aspoň vyhodnotiť. Na začiatku hodiny si preto so žiakmi prostredníctvom diskusie zopakujte základné slovíčka súvisiace s reklamou a médiami:



- ▶ What is advertising?
- ▶ Which kinds of advertising do you know?
- ▶ Which is your favourite advertisement?
- ▶ What is the purpose of advertising?
- ▶ Do you know any ways how are advertisers manipulating us?



Informácie pre pedagóga: Advertising in business is used to encourage, persuade, or manipulate an audience (viewers, readers or listeners; sometimes a specific group) to take or continue to take some action. Commercial advertisers often seek to generate increased consumption of their products or services through “branding”, which involves associating a product name or image with certain qualities in the minds of consumers.

Zdroj: [Wikipedia](#)

2. Ukážte alebo premietnite žiakom priložené reklamné plagáty. Pokúste sa spolu so žiakmi identifikovať triky, ktoré použili reklamní tvorcovia, aby svoje obecenstvo zaujali. Nižšie nájdete popisy k jednotlivým plagátom.

- A** Coca-Cola has connected the image of the company with Christmas, the days of togetherness and wealth. Their refreshing drink, loved both by children and adults, should not absent on any Christmas table. Furthermore, Santa Claus is wearing red and white – the colours used to promote the Coca-Cola brand. Some urban legends therefore say that he was invented by the company.
- B** To buy these shoes should be your dream. And what does the pictured young man dream about? About beautiful dancing young girls, of course. Advertisers often use female body to sell their products, as human body naturally releases hormones when we see someone attractive. Although it has nothing to do with the product advertised.
- C** The famous football player David Beckham writes with the Sharpie pen. Using famous person’s image to present a product is called “celebrity branding”.
- D** “9 of 10 dentists who tried would recommend this toothpaste.” At least three tricks has been used in this advertising. First of all, credibility of doctors. Secondly, the research (although only on 77 respondents) makes us feel like we wish to be one of the happy consumers. Thirdly, red colour to capture our attention.
- E** First of all, this advertisement uses a happy child that makes us feel positive. To feel the same way as the girl does, to smile in a good mood – we just need to eat chips! This snack is presented as something that young people should eat if they want to feel good. The red and yellow colour combination stimulates excitement and increases appetite (just remind what colours are used by McDonald’s).



UVEDOMENIE: 25 MINÚT

3. Na úvodnú aktivitu nadviažte krátkou diskusiou:

- ▶ Do you know any similar ads?
- ▶ Have you ever experienced any advertising tricks?
- ▶ If so, what kind of manipulation?

4. Následne žiakov rozdeľte do menších skupiniek, ideálne po troch. Každému tímu dajte vylosovať jednu z kartičiek s príkladmi známych reklamných trikov (viď podklady). Skupiny si počas päťminútového časového limitu pripravlia krátke reklamné scény a predvedú ich ostatným. Ostatní žiaci hádajú, aká manipulatívna technika bola v reklame použitá.

REFLEXIA: 10 MINÚT

5. Hodinu zakončite diskusiou o tom, pri akých výrobkoch žiaci najčastejšie podliehajú reklame a najmä prečo je dôležité byť si vedomý manipulácií, ktoré reklama používa:

- ▶ Which kind of advertising influences you the most?
- ▶ Which products do you buy because of their advertising?
- ▶ How do you feel about advertising tricks and manipulations?
- ▶ Why is it important to know how advertisers manipulate us?

6. Ak vám zostane čas, prípadne na domácu úlohu či ďalšiu hodinu, nechajte žiakom vypracovať úlohy z pracovného listu, na ktorých si vyskúšajú stupňovanie použitých prídavných mien a použitie slov ako je more, much, slightly, a bit a podobne.

V rámci domácej úlohy alebo projektu si tiež žiaci môžu na nasledujúcu hodinu sami pripraviť ukážky manipulatívnych techník, ktoré sa im podarí identifikovať napríklad v televíznych spotoch. Samozrejme, v angličtine, čím si precvičia aj počúvanie s porozumením.



Informácie pre pedagóga: *Advertising is usually paid by commercial companies to encourage consumption (and increase their income). They use manipulation, simply to make you to buy something that you might not need or that can even be dangerous to your well-being, such as caloric snacks or artificial drinks. Often advertisements promote products that damage the environment or are made in a poor working conditions in less developed countries (see chapters on Meals and Clothes).*

Zdroj: **Myslíme kriticky o médiách**, metodická príručka stiahnuteľná zo stránky www.sccd-sk.org v sekcii Publikácie





PODKLADY K HODINE:

➔ Všetok grafický materiál nájdete na nižšie uvedenej stránke.

Všetky informácie a podklady nájdete aj na stránke Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj, v sekcii publikácie, na podstránke venovanej tejto príručke. Dostanete sa tam aj cez priamy odkaz

<http://bit.ly/sccdanglictina>.

A obrázok 1 ▶ bit.ly/reklama001

B obrázok 2 ▶ bit.ly/reklama002

C obrázok 3 ▶ bit.ly/reklama003

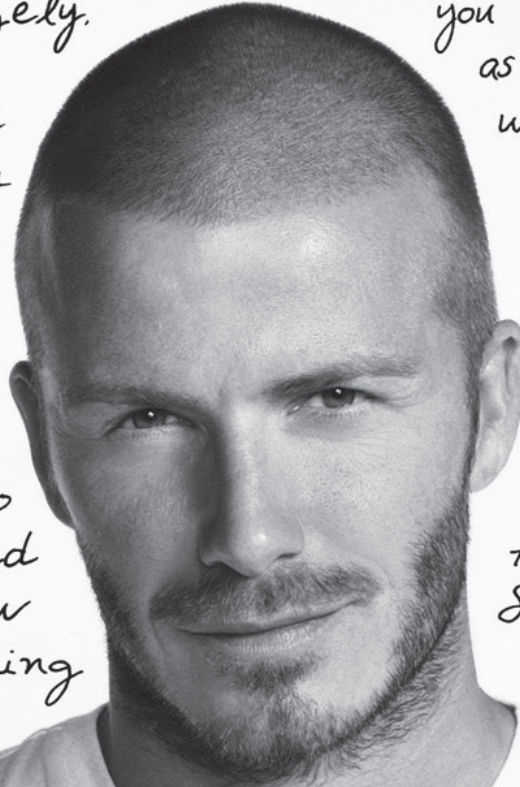
D obrázok 4 ▶ bit.ly/reklama004

E obrázok 5 ▶ bit.ly/reklama005

↓ obrázok 2



This is the new Sharpie Pen. It doesn't bleed through paper, so you can write on both sides. It's such a cool pen, in fact, that you're reading this when you could be looking at David Beckham. If you did stop reading, you'd see that David Beckham is looking directly at you. You can practically see his wry smile out of the corner of your eye. But strangely, you can't look away from this ink as it turns letters into words and words into sentences. Sharpie has been making bold, vibrant markers for years that stay permanent on just about everything but Sharpie that's an everyday Pen. So, whether it's adding flair to a birthday card or to your Uncle Howard, the new Sharpie Pen is the most exciting thing to happen to Sharpie since.... David Beckham.



Sharpie
WRITE OUT LOUD!
sharpie.com



9 OUT OF 10 DENTISTS WHO TRIED WOULD RECOMMEND IT



Independent Survey April 2011 n=77



obrázok 1



obrázok 4



obrázok 5



➔ KARTIČKY K SKUPINOVEJ AKTIVITE:



MAGIC INGREDIENTS

Advertisers often want us to believe that their product has almost miraculous powers.

Example: A pharmaceutical manufacturer produces slimming pills. Their advertisement claims that they are made of special plants that grow only deep in the Amazonian rainforest. And therefore it certainly works.

SIMPLE SOLUTIONS

The company declares that it has a simple solution for your problem. The only thing you need to do is to buy their product.

Example: Buy this make-up and you will be beautiful, popular, and feel happy.

BEING COOL!

If you buy this product, you will be cool! If you don't have it, you're just nobody. How could people even exist before it has appeared in the stores?! This trick is often used by clothes or drinks advertising.

CELEBRITY BRANDING

If a famous personality recommends some product, it might be powerful.

Example: Chew these chewing gums and you will have as shiny smile as Antonio Banderas. Use this parfume and you will be as beautiful as Nicole Kidman.

BRIBERY

Many companies increase their sales just by offering you something "for free" that you will get with another product.

Example: Buy a burger, get free coke! But is it really possible to get something what costs zero? Of course, not. The fastfood company is not a charity, so the price of coke is calculated as a part of the price of burger.

CHANGE YOUR LIFE

If you buy our product, your life will be better.

Example: By using these cosmetics, you will be younger. By driving this car, you will have more authority. By drinking this lemonade, you will be much cooler.



➔ ODPOVEDE K CVIČENIAM V PRACOVNOM LISTE:

Úloha č. 1

good	better	best
interesting	more interesting	most interesting
cool	more cool	coolest
dry	drier	driest
big	bigger	biggest
cheap	cheaper	cheapest

Úloha č. 2

- A bus ticket is **much** cheaper than the plane, you can really save a lot of money.
- Our gas is getting **more and more** expensive, there is a price increase every year.
- I expected their car to be **no bigger** than ours, but when I saw it I realised it was huge.
- That computer is **slightly** faster, but you will hardly notice the difference.
- Could you speak **a bit** more loud, please? It is hard to hear you in the back of the room.

3



Slováci očami cudzincov **Slovaks in the Eyes of Foreigners**

ROČNÍK: 8. – 9. ročník ZŠ

TEMATICKÝ CELOK: Home country

TÉMA: Slovaks in the Eyes of Foreigners

TÉMA GV: Kultúrne rozdiely, stereotypy a predsudky

ČAS: 45 minút

POMÔCKY: Niekoľko sérií kartičiek na úvodnú aktivitu s rôznymi národnosťami a sociálnymi skupinami, pracovný list (jeden pre každého žiaka)

- CIELE:**
- ➔ Precvičiť si čítanie a rozprávanie na témy Home country a People.
 - ➔ Precvičiť si používanie prítomných a minulých časov.
 - ➔ Precvičiť si nepriamu reč a súslednosť časov (He said that Slovakia was old-fashioned).
 - ➔ Naučiť sa, aký je rozdiel medzi stereotypmi a predsudkami; spoznávať kultúrnu rozmanitosť.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: stereotype/stereotyping; prejudice; social group; foreigner; habits and traditions; ancestors



POSTUP:

EVOKÁCIA: 10 MINÚT

1. Rozdeľte žiakov do dvojíc, napríklad losovaním, aby mali príležitosť spolupracovať aj so spolužiakmi, s ktorými bežne netrávia čas. Každé dvojici rozdajte sériu kartičiek, na ktorých sú uvedené rôzne sociálne skupiny alebo národnosti, napríklad: Japanese are..., Indians are..., Women drivers are..., Romas are..., Celebrities are...

Požiadajte žiaka A, aby prečítal začiatok vety z kartičky a žiaka B, aby ju spontánne bez premýšľania doplnil. Žiak B potom vetu zopakuje, A doplní a ťahajú si ďalšiu kartičku. Po troch minútách ich zastavte.

2. Na tabuľu napíšte dva príklady výrokov, jeden založený na pozitívnom a jeden na negatívnom stereotyp. Napríklad "Japanese are technically skilled." a "Women drivers are dangerous." Krátko diskutujte:

- ▶ What do you think about Japanese? Women drivers? Romas?
- ▶ Why do you think so? Is it true?
- ▶ Do you have any experience with these social groups?
- ▶ How did you feel during this exercise?

UVEDOMENIE: 25 MINÚT

3. V ďalšej časti hodiny budete podobne diskutovať o predstavách, ktoré majú cudzinci o Slovákoch. Rozdajte žiakom pracovný list so skráteným článkom **Is Slovakia Stuck in the 1950's? – 13 Examples of How It Is**. Autorom je Allan Stevo, americký spisovateľ so slovenskými koreňmi.

Článok si žiaci môžu prečítať sami alebo spoločne. Povzbud'te ich k diskusii, počas ktorej si precvičia používanie nepriamej reči a súslednosti časov (napr. He wrote that Slovaks were old-fashioned.).

- ▶ How did you feel while reading this article?
- ▶ How did you feel while reading the opinions about Slovaks?
- ▶ What did author say about Slovaks?
- ▶ What did he think about dressing up/eating pork/men in Slovakia?
- ▶ Do you agree?
- ▶ How do you feel while reading this?

REFLEXIA: 10 MINÚT

4. K dvom vetám o iných sociálnych skupinách, napísaným na tabuľi, pridajte pozitívny a negatívny výrok o Slovákoch. Napr.: All Slovaks are very hospitable / All Slovaks like to steal stuff.

- ▶ Are these information based on truth? Are all Japanese/Slovaks/Women drivers like this?
- ▶ Is it based on truth?
- ▶ Do you know what is the difference between prejudice and stereotype? ▶

► Are stereotypes dangerous or useful?

Vysvetlite im, že stereotypy vznikajú zovšeobecňovaním informácií o inej sociálnej skupine a negatívne stereotypy môžu viesť až k vzniku predsudkov. Stereotypy však majú aj svoje opodstatnenie, keďže nám pomáhajú orientovať sa v spoločnosti. Napríklad vieme, že ak nás pozvú na svadbu, nevesta bude pravdepodobne v bielom, patrí sa slušne obliecť a priniesť dar.

5. Na záver hodiny alebo na domácu úlohu môžete žiakov požiadať, aby napísali 5 pozitívnych, 5 negatívnych stereotypov a 5 pravdivých výrokov o vybranej sociálnej skupine.



Informácie pre pedagóga: *Prejudice refers to the attitudes and feelings – whether positive or negative and whether conscious or unconscious – that people have about members of other groups. In contrast, stereotypes have traditionally been defined as specific beliefs about a group, such as descriptions of what members of a particular group look like, how they behave, or their abilities.*

Zdroj: **Prejudice and Stereotyping, Oxford Bibliographies**



Example:

All Brazilians like football – **stereotype**. (does not say anything positive or negative about Brazilians. It only means football is popular in Brazil.)

All Greeks are lazy – **prejudice** (because it involves ascribing them a character quality, or a trait of their character/personality. It would mean all Greeks avoid work.)



Upozornenie pre pedagóga

Predsudkov si človek často nie je sám vedomý – je to nadobudnutý názor, pocit, negatívny, zovšeobecňujúci stereotyp. Použitie predsudkov je „automatizované“. Je pritom štatisticky veľmi nepravdepodobné, že by bol ktokoľvek z nás bez predsudkov (týka sa aj autorov publikácie). Počas tejto hodiny preto dôsledne vyberajte slová, aby ste predsudky u žiakov v snahe im brániť, nejakým spôsobom neutvrďovali. Ak má človek k akejkoľvek skupine (náboženskej, etnickej, skupine spojenej so sexuálnou orientáciou) negatívny postoj ako k celku, je pravdepodobné, že z veľkej časti ide o postoj založený na preberaní a opakovaní predsudkov z okolia, z jeho vlastnej výchovy, či zjednodušujúcom (a senzáciovom) mediálnom obraze o daných skupinách. Ak si možnosť prítomnosti vlastných predsudkov uvedomujeme, dokážeme ich včas identifikovať a predchádzať tak ich použitiu (často neúmyselnému).



Všetky informácie a podklady nájdete aj na stránke Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj, v sekcii publikácie, na podstránke venovanej tejto príručke. Dostanete sa tam aj cez priamy odkaz

<http://bit.ly/sccdanglictina>.





PODKLADY K HODINE:

➔ ODKAZ NA PÔVODNÝ ČLÁNOK O SLOVENSKU:

▶ bit.ly/en-slovakia

➔ KARTIČKY K ÚVODNEJ AKTIVITE:



Women drivers are...

Women drivers are...

Women drivers are...

Indians are...

Indians are...

Indians are...

Japanese are...

Japanese are...

Japanese are...

Greeks are...

Greeks are...

Greeks are...

Celebrities are...

Celebrities are...

Celebrities are...

Africans are...

Africans are...

Africans are...



4



Horká príchuť čokolády Bitter Taste of Chocolate

ROČNÍK: 9. ročník ZŠ

TEMATICKÝ CELOK: Ekonomický život v spoločnosti

TÉMA: Detská práca, exotické plodiny, spravodlivý obchod

TÉMA GV: Globalizácia a vzájomná previazanosť

ČAS: 45 minút

POMÔCKY: Obrázky rôznych čokoládových produktov a vlajky krajín, kde sa vyrábajú (odkaz na obrázky a vlajky sa nachádza v podkladoch); lepiaca páska alebo magnetky na prichytenie obrázkov na tabuľu; kópia článku o Alym; mapa sveta alebo nafukovací glóbus – ak nafukovací glóbus nemáte, tak dobre posluži aj normálna loptička; počítač a projektor na premietnutie videa; logo Fair Trade a obrázok fair trade produktu/produktov; veľký čistý papier a fixky na napísanie záväzkov; fair trade čokoláda na ochutnanie (ak rozpočet dovoľí)

- CIELE:**
- Poukázať na neetickú produkciu obľúbených potravín a predstaviť riešenia detského otrokárstva z pohľadu spotrebiteľa.
 - Hovorenie, počúvanie a čítanie na témy Meals, People.
 - Precvičiť si používanie fráz to be allowed to, like, enjoy, prefer.
 - Precvičiť si nepriamu reč.
 - Precvičiť si budúci čas, prípadne podmienkové vety (If you buy a fair-trade product, you will help workers in less developed countries. If he stayed at home, he could go to school.)

KLÚČOVÉ SLOVÁ: continents; countries; production; trade; fair trade; children slavery; slave; slaver; good working conditions; bad working conditions; decent working conditions; working day; working hours; labour; customer; price; wage ▶

POSTUP

EVOKÁCIA: 10 MINÚT



Poznámka: Ideálne je, ak si „čokoládovú hodinu“ pripravíte pri zvláštnej príležitosti, napríklad v súvislosti so sviatkom, kedy sa čokoládových sladkostí spotrebúva najviac (Valentín, veľkonočné sviatky, Vianoce).

1. Uvediete hodinu – dnes budeme hovoriť o sladkej téme, o čokoláde. Položte žiakom otázky, odpovedať by na ne mali celými vetami.



- ▶ Do you like chocolate?
- ▶ What kind of chocolate do you prefer?
- ▶ Why do you enjoy chocolate?

2. Žiakov rozdel'te do menších skupín a vyzvite, aby si každý tím vybral jeden z obrázkov čokoládových výrobkov. Otázkami sa snažte žiakov primäť odpovedať na otázky v akých produktoch a pri akých príležitostiach sa stretávame s čokoládou. Na každú otázku dajte skupine nie viac ako 30 sekúnd, aby sa spolu poradili. Táto časť aktivity môže byť využitá aj ako prvá časť súťažného kvízu o fair trade čokoládu:



- ▶ Which kinds of chocolate products do you know?
(cakes, figures, tablet chocolate, hot chocolate, etc.)
- ▶ In which periods of the year do we often buy or receive chocolate products?
(Christmas, Easter, Valentine's Day, birthday gift, etc.)
- ▶ Where does the chocolate come from?

3. Na tabuľu pripevnite vlajky rôznych krajín a vyzvite tímy, aby sa krátko poradili a potom priradili k jednotlivým sladkostiam krajinu pôvodu, popísali, na ktorom kontinente sa nachádza a našli ju na mape.

Prípadne môžete skupinu, ktorá bude odpovedať ako prvá, vybrať hodením nafukovacieho glóbusu (ak ho máte v dispozícii), ktorý posluží aj ako mapa. Prvá skupina potom hodením lopty – glóbusu vyberie nasledujúcu skupinu, atď. V prípade, že glóbus nemáte, dobre vám posluží aj normálna loptička.



- ▶ Where is your favourite chocolate coming from?
- ▶ Why do you enjoy this chocolate?
- ▶ Where can you find the country with this flag?



Správne odpovede: Milka – Švajčiarsko/Switzerland (výrobca Mondelez, vyrába sa aj na Slovensku), Merci – Nemecko/Germany (Storck); Figaro – Slovensko/Slovakia (Mondelez); Ferrero Rocher – Taliansko/Italy (Ferrero); M&M – USA (Mars); Granko – Česko/Czech Republic (Nestlé); Kinder Bueno – Taliansko/Italy (Ferrero); Nutella – Taliansko/Italy (Ferrero)

UVEDOMENIE: 20 MINÚT

4. Posledná z vlajok, ktorá pravdepodobne ostane na tabuli, je Pobrežie Slonoviny. Otázky smerujte k tejto „prebytočnej“ vlajke.

- ▶ Do you know this flag? ▶

4

- ▶ On which continent is this country situated on?
- ▶ Why did I choose this country? What is it famous for? Don't worry if you are not sure and read Aly's story.



Informácia pre pedagóga: *The West African nation of Cote d'Ivoire (Ivory Coast) is the leading supplier of cocoa, accounting for more than 40% of global production. Low cocoa prices and thus the need for lower labor costs drive farmers to employ children as a means to survive. The US Department of State estimates that more than 109,000 children in Cote d'Ivoire's cocoa industry work under "the worst forms of child labor," and that some 10,000 are victims of human trafficking or enslavement.*

Zdroj: **International Labor Rights Forum**

Poznámka editora: *Most of the kids work voluntary, often helping their parents or working in order to earn money for school fees. According to International Labour Organisation the problem is that the work is too hard and dangerous, and almost one third of those children get injuries leading to permanent effects or disabilities.*

Zdroj: Órla Ryan, *Chocolate Nations*, 2012

5. Do každej skupiny rozdajte „Alyho príbeh“ na prečítanie (vid' Podklady k hodine). Nasleduje spoločná diskusia. Pri otázkach žiakov nabádajte, aby používali podmienkové vety.



- ▶ What was this story about?
- ▶ What were the working conditions on Aly's cocoa farm? Were they good or bad?
- ▶ What does it mean – good working conditions?
- ▶ How many hours did children have to work?
- ▶ How old were the children working on the cocoa farm?
- ▶ How do you feel about it?
- ▶ Do you know this problem?
- ▶ Do you agree with this situation of children?
- ▶ What can be done about it?
- ▶ What would you do, if you were at Aly's place?
- ▶ What could he do, if he stayed at home?

6. Žiaci krátko diskutujú o možnostiach, čo by mohli urobiť oni sami a čo výrobcovia čokolád. Tí sa v r. 2001 zaviazali k spoločnému boju proti detskému otroctvu tzv. **Harkin-Engels Protokolom**¹. Napriek tomu sú dnes ešte státisíce detí, ktoré pracujú v ťažkých podmienkach na kakaových farmách bez prístupu ku vzdelaniu.



Informácie pre pedagóga: *In 2001, in an attempt to avoid government regulation and intense media scrutiny, major cocoa companies made a voluntary commitment (the Cocoa Industry Protocol) to certify their cocoa "child labor-free" by July 2005, but that deadline passed with little fanfare. The deadline was then extended to certify 50% of farms "child-labor free" by July 2008. The cocoa companies trumpeted a few pilot programs, but continue to purchase and reap profits from child labor cocoa.*

Zdroj: **International Labor Rights Forum**

¹ <http://bit.ly/1uuWYWk>



Poznámka editora: *In their defence, since all cocoa is produced on small farms, numbering in hundreds of thousands, the options of cocoa traders are very limited.*

Zdroj: Órla Ryan, *Chocolate Nations*, 2012

7. Nasleduje televízna reportáž o tom, že detské otroctvo stále prekypuje:

A Pre pokročilých: **BBC News: Cocoa farms in Ivory Coast still using child labour** (3 min.): African cocoa farms are still employing hundreds of thousands of children, the BBC has discovered, 10 years after the world's leading chocolate companies promised to tackle child labour. Ivory Coast is the world's biggest cocoa producer with as many as 800,000 children working in the industry, often in dangerous jobs.

B Pre menej pokročilých: **CNN: Chocolate Child Slaves** (2 min.): Everyone loves chocolate. But for thousands of people, chocolate is the reason for their enslavement. CNN's David McKenzie travels into the heart of the Ivory Coast – the world's largest cocoa producer – to investigate what's happening to children working in the fields.

REFLEXIA: 15 MINÚT

8. Otvorte diskusiu nasledovnými otázkami:



- ▶ Do you support this situation? How? (Yes, as consumers.)
- ▶ What can WE do? (Fair Trade products)

Žiakom ukážte logo Fair Trade a ďalej sa pýtajte:



- ▶ Do you know this logo/sign?
- ▶ Do you know what fair trade means?
- ▶ Will it help workers in less developed countries, if you buy fair trade chocolate?



Informácia pre pedagóga: **The Fairtrade Standards for cocoa include:**

- *Producers are small family farms organized in cooperatives or associations which they own and govern.*
- *The Fairtrade Minimum Price is paid directly to the producer organizations. When the world market price rises above the Fairtrade Minimum Price, the market price is paid plus the Fairtrade Premium.*
- *Environmental standards restrict the use of agrochemicals and encourage sustainability.*
- *No forced labour of any kind, including child labour.*

Zdroj: **Fair Trade International**

9. Súťažný kvíz (druhá časť) o čokoládu, prípadne dobrú známku (každá skupina si zapisuje odpovede sama):

- ▶ Do you know any other fair trade products? Write as many, as you can. (chocolate, coffee, tea, cotton, bananas, apples, sugar, flowers, etc.)

Zrátajte správne odpovede jednotlivých skupín a vyberte víťaza. Na záver triede ukážte obrázok výrobku/výrobníkov so symbolom Fair Trade, nalepte ho na veľký výkres a vyzvite žiakov, aby napísali, ako sa pokúsia zmeniť svoje spotrebiteľské správanie (precvičenie future tense):

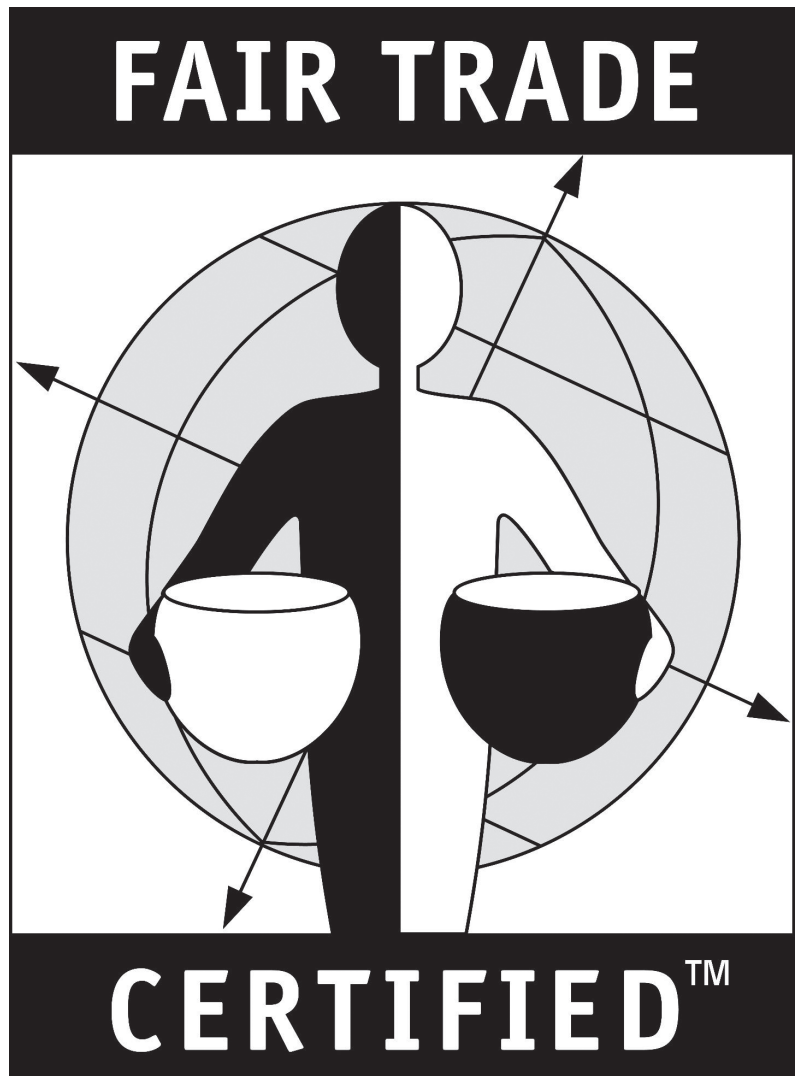
- ▶ What will you as consumers do to change the situation?

10. Asi o mesiac sa k plagátu môžete v rámci diskusie na hodine vrátiť a opýtať sa, či sa im ich záväzky podarilo splniť.



PODKLADY K HODINE:

➔ FAIRTRADE LOGO AND USA EQUIVALENTS:



➔ ODKAZY NA POUŽITÉ VIDEÁ:

Video A (BBC): ▶ <http://bbc.in/1rqdFf0>

Video B (CNN): ▶ <http://bit.ly/1tcFFrf>

Všetky informácie a podklady nájdete aj na stránke Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj, v sekcii publikácie, na podstránke venovanej tejto príručke. Dostanete sa tam aj cez priamy odkaz

➔ <http://bit.ly/sccdanglictina>.

5



Vysoká cena lacného oblečenia **High Price of Cheap Clothing**

ROČNÍK: 9. ročník ZŠ

TEMATICKÝ CELOK: Clothes

TÉMA: High Price of Cheap Clothing

TÉMA GV: Textilný priemysel, spravodlivý obchod, ľudské práva

ČAS: 45 minút

POMÔCKY: Audiovizuálny kvíz "Clothes"; televízna reportáž o tragédii v Dháke; počítač a projektor na premietnutie videí; pracovné listy (jeden pre každého žiaka alebo jeden do dvojice); kartičky alebo pohľadnice na napísanie záväzkov (1 ks/žiak)

CIELE:

- ➔ Precvičiť si počúvanie a konverzáciu na tému Clothes, prípadne People a My life.
- ➔ Precvičiť minulý čas a podmienkové vety.
- ➔ Upozorniť na previazanosť západných spotrebiteľov s výrobcami z rozvojových krajín.
- ➔ Poukázať na zodpovednú spotrebu a možnosti spotrebiteľov pozitívne ovplyvniť životy ľudí v menej rozvinutých krajinách.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: avoid tragedies; brand; consumers boycott; customer; cupboard; cheap/cut price clothing; ethical and safety standards; garment industry; impact; increase/decrease the poverty; retailers; producer; prove; provide support; sacrificing people's lives for profit; working conditions



POSTUP:

EVOKÁCIA: 10 MINÚT

1. Tému uvedieme kvízom o oblečení "Guess the correct piece of clothing" z **English Listening Library Online**. Po každej otázke test zastavíme a necháme triedu hlasovať o správnej odpovedi. Pýtame sa dopĺňujúce otázky:



- ▶ What is your favourite piece of clothes that you like to wear?
- ▶ How many pieces of clothes do you have in your cupboard? Is it less/more than 30?
- ▶ Check the clothes that you are wearing right now. Where were they produced?

Krajiny, kde sa oblečenie najčastejšie vyrába, môžete napísať na tabuľu a ku každej pripísať aj druh oblečenia (napr. Bangladéš – tričko, sveter, Turecko – nohavice, a pod.).

UVEDOMENIE: 20 MINÚT

2. Rozdajte žiakom pracovné listy a spoločne si nahlas prečítajte nové slovíčka. Opýtajte sa ich, či niekedy počuli o tragédii v bangladéšskom hlavnom meste Dháka a krátko ich uveďte do problematiky. Na dnešnej hodine budeme hovoriť o Bangladéši, ale táto problematika sa týka aj mnohých ďalších krajín, viď zoznam na tabuli.



Informácia pre učiteľa: *On 24 April 2013, Rana Plaza, an eight-story commercial building, collapsed in the capital of Bangladesh. The search for the dead ended on 13 May with the death toll of 1,129. Approximately 2,515 injured people were rescued from the building alive. Warnings to avoid using the building after cracks appeared the day before had been ignored. Garment workers were ordered to return the following day and the building collapsed during the morning rush-hour. It is considered to be the deadliest garment-factory accident in history, as well as the deadliest accidental structural failure in modern human history.*

Zdroj: [Wikipedia](#)

3. Reportáž televízie Al Jazeera "[Western brands criticised over Dhaka collapse](#)" žiakom premietnite dvakrát. Pri prvom vzhliadnutí by mali pochopiť celkový význam reportáže, pri druhom vyplniť kvíz v pracovnom liste. Spoločne vyhodnoťte správne odpovede, v prípade potreby im znovu premietnite jednotlivé informácie podľa časov uvedených pri každej otázke.

4. Nasleduje rolová hra. Rozdeľte žiakov na tri skupiny: zákazníci, robotníci a zamestnávateľia. Ich úlohou je poradiť sa (max. 3 minúty) a pripraviť si argumenty do diskusie:



- ▶ What is your situation like?
- ▶ What do you want to achieve? (e.g. better salary, cheap prices, profit)
- ▶ What will you do to change the situation in Bangladesh?

Vyzvite všetky skupiny k spoločnej debate formou brainstormingu. Podporujte ich v aktívnom počúvaní a argumentovaní.





Náš tip: Aktivita je výbornou príležitosťou precvičiť si podmienkové vety a časovú súslednosť, napríklad: *If we increase the prices, we will lose our customers. Workers would have a better life, if the working conditions improved.*



REFLEXIA: 15 MINÚT

5. Reflektujte na zážitok z rolovej hry:



- ▶ How did you feel during the role-playing game?
- ▶ What was easy/difficult about your role?
- ▶ What do you think about this topic now?
- ▶ Has your relationship to clothes/fashion changed?

Každý z nás je však v prvom rade zákazníkom. Diskutujte, či a aké možnosti majú spotrebitelia na to, aby túto problematiku ovplyvnili:



- ▶ What could we do as customers?
- ▶ What is responsible consuming?
- ▶ What will you, personally, do to change this situation?



Informácia pre učiteľa: Z hľadiska zodpovednej spotreby môžeme žiakov podporiť v tom, aby si vybrali kvalitu namiesto kvantity, nebáli sa oblečenia z druhej ruky či zorganizovali výmennú burzu pre priateľov. Zapojiť sa tiež môžu do niektorej z občianskych iniciatív na zlepšenie pracovných podmienok robotníkov v textilných fabrikách, ako je napríklad Clean Clothes Campaign alebo Fit for Fair.



6. Na záver žiakov požiadajte, aby na kartičky (pohľadnice) napísali svoj osobný záväzok, ako situáciu zlepšiť. Kartičky môžete zakomponovať do spoločného plagátu, vystaviť na nástenke alebo ich po mesiaci študentom znovu rozdať a diskutovať o tom, či sa im záväzky podarilo splniť.





PODKLADY K HODINE:

➔ KVÍZ O OBLEČENÍ:

▶ <http://bit.ly/exercise1>

➔ VIDEO – REPORTÁŽ AL JAZEERA:

▶ http://bit.ly/video_no1

➔ AUDIO TEXT “GUESS THE CORRECT PIECE OF CLOTHING”

- OK, let's talk about clothes. The first bit of clothing you wear on your feet and they keep your feet warm, now you wouldn't want to wear these on a really warm day and you want to make sure they stay dry. If these get wet, they're no fun to wear on your feet.
- OK, the next group is pants, and these pants you can wear indoors or outdoors in summer or winter. You can wear these for casual wear or you can wear these to work, but usually only if you have a job like construction. Usually if you have an office job, you can't wear these pants.
- OK, the next picture are belts, and these belts are used to hold up your pants, and usually it's made of leather and you could wear this with jeans or with formal wear, pretty much you can wear this belt anywhere.
- In the next picture is a picture of a shirt and this shirt you can wear for casual wear or you can maybe wear to work. Usually people wear this shirt to work and it goes good with a tie and this is a nice shirt because it's not too bright cause usually you don't want bright shirt for work because it's too loud, so this is a nice conservative colour you can wear to work.
- OK, in the next picture we have a tie. Now this tie also is good for work and this tie can go with pretty much any shirt because it's solid. It doesn't have any stripes or patterns so you can wear this shirt with a solid shirt or maybe a striped shirt or maybe a shirt with a pattern because this shirt does not have, I'm sorry, this tie does not have stripes or patterns.
- OK, in the last picture is a watch and this watch looks pretty cheap. I don't think it costs very much money because it's made of plastic and it looks like it has no metal or no leather so it's pretty cheap. It would be a good watch maybe to go jogging.

Zdroj: [English Listening Library Online](#)

➔ ODPOVEDE:

- 1: Socks (obrázok naľavo)
- 2: Jeans (obrázok napravo)
- 3: Belts (obrázok napravo)
- 4: Dress shirt (obrázok v strede)
- 5: Solid coloured tie (obrázok v strede)
- 6: Plastic watch

Všetky informácie a podklady nájdete aj na stránke Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj, v sekcii publikácie, na podstránke venovanej tejto príručke. Dostanete sa tam aj cez priamy odkaz <http://bit.ly/sccdanglictina>.

6



Sviatky a oslavy okolo sveta **Feasts and Celebrations Around the World**

ROČNÍK: 8. – 9. ročník ZŠ

TEMATICKÝ CELOK: People

TÉMA: Feasts and Celebrations Around the World

TÉMA GV: Kultúrne rozdiely a interkulturalizmus

ČAS: 45 minút

POMÔCKY: Obrázky s oslavami v jednotlivých krajinách (vytlačené alebo premietnuté na tabuľu), kartičky s popisom jednotlivých sviatkov (viď podklady k hodine), pracovný list (jeden do každej skupiny), prípadne mapa sveta alebo nafukovacia lopta s potlačou glóbusu

- CIELE:**
- ➔ Precvičiť si čítanie s porozumením.
 - ➔ Precvičiť si konverzáciu na témy People a Travelling.
 - ➔ Spoznať sviatky aj mimoeurópskych kultúr a náboženstiev.
 - ➔ Spoznávať kultúrnu rozmanitosť a rozvíjať toleranciu.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: feasts; festivals; holiday; traditions; occasion; famine; fast(ing)



POSTUP:

EVOKÁCIA: 10 MINÚT



Túto aktivitu využijete pri príležitosti významných kresťanských a európskych sviatkov alebo naopak – môžete ňou prekvapiť žiakov v dni, ktoré sú u nás všedné, ale v iných krajinách oslavované.

Presné termíny cudzokrajných sviatkov si však vopred overte, keďže mnohé sa rok od roka menia. Napríklad moslimský Ramadán sa slávi v deviaty mesiac islamského kalendára (každý rok sa posúva 11 dní smerom vzad, až sa po 33 rokoch vráti späť do toho istého dátumu) a novoročné oslavy Losaru sa zase riadia tibetským kalendárom (vychádzajú na náš január až marec).

1. Žiakov uveďte do témy otázkami:



- ▶ What feasts and celebrations do you know?
- ▶ Which is your favourite?
- ▶ When and why do we celebrate them? What is their meaning?
- ▶ Which of them are celebrated only in European/Christian countries?
- ▶ Do you know any feasts of other religions or cultures?
- ▶ What is their meaning?

UVEDOMENIE: 25 MINÚT

2. Na tabuľu pripevnite alebo premietnite obrázky z osláv v rôznych krajinách, napríklad hinduistického sviatku Holi, etiópskeho kresťanského sviatku Timkat, židovskej Chanuky, moslimského Ramadánu, osláv Homowo v Mali či budhistických osláv tibetského nového roku Losar.

3. Žiakov rozdeľte do troch alebo šiestich skupín a každej dajte vylosovať jednu, prípadne dve kartičky s popismi jednotlivých sviatkov, ktoré nájdete v podkladoch k hodine. Požiadajte ich, aby si text počas trojminútového časového limitu prečítali. Upozornite ich, že je dôležitejšie, aby porozumeli skôr jeho celkovému obsahu než jednotlivým slovíčkam. Precvičia si tak čítanie s porozumením.

4. Rozdajte žiakom pracovné listy. Každá skupina zreprodukuje vlastnými slovami ostatným obsah článku. Ich úlohou je k obrázkom na základe novonadobudnutých informácií správne priradiť názov, krajinu a význam sviatku (cvičenie 1).

5. Na záver si spoločne skontrolujte výsledky uvedené v tabuľke nižšie. Jednotlivé krajiny môžu žiaci lokalizovať na mape alebo nafukovacom glóbuse, aby si precvičili aj zemepisné názvy.





Informácia pre pedagóga:

Picture	Feast and country	Meaning	Description
1.	Timkat, Ethiopia	c) It celebrates Jesus Christ and his manifestation to the world as Son of God.	EXAMPLE 4
2.	Ramadan, Afghanistan (and by Muslims around the world)	d) This feast teaches how to better practice self-discipline and empathy for those who are less fortunate.	EXAMPLE 5
3.	Holi, India (Nepal)	a) The festival celebrates the arrival of spring, end of winter.	EXAMPLE 1
4.	Homowo, Mali/Ghana	f) This is the harvest festival which name means "hooking on hunger".	EXAMPLE 2
5.	Losar, Tibet (and in Nepal and Bhutan)	e) During the celebrations people make offering to ensure protection and good harvest.	EXAMPLE 6
6.	Hannukah, Israel (and by Jews around the world)	b) This feast reminds of the holiday's miracle and celebrates the triumph of the few Jews over the many soldiers.	EXAMPLE 3

REFLEXIA: 10 MINÚT

6. Hodinu uzavrite diskusiou:



- ▶ What do these celebrations have in common?
- ▶ What is the difference between them?
- ▶ Which feast or celebration would you like to experience? Why?
- ▶ Which Slovak celebration would you like to present to a friend – foreigner? Why?
- ▶ Why is it important to respect other people's traditions?

Spoločnou črtou všetkých sviatkov – bez ohľadu na kultúru či náboženstvo – je, že každá oslava spája generácie a ľudí navzájom. Nezáleží na tom, z akej krajiny pochádzajú, oslavovať môžu miestni aj turisti.

7. V rámci domácej úlohy môžu žiaci vyhľadať ďalšie sviatky a slávnosti rôznych krajín a pripraviť si o nich krátke prezentácie.





PODKLADY K HODINE:

➔ OBRÁZKY JEDNOTLIVÝCH SVIATKOV:

▶ **Holi:** bit.ly/feasts1
 ▶ **Hanukkah:** bit.ly/feasts2
 ▶ **Ramadan:** bit.ly/feasts3

▶ **Timkat:** bit.ly/feasts4
 ▶ **Homowo:** bit.ly/feasts5
 ▶ **Losar:** bit.ly/feasts6

Všetky informácie a podklady nájdete aj na stránke Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj, v sekcii publikácie, na podstránke venovanej tejto príručke. Dostanete sa tam aj cez priamy odkaz <http://bit.ly/sccdanglictina>.

➔ POPISY JEDNOTLIVÝCH SVIATKOV:

EXAMPLE 1

This is a spring festival also known as the festival of colours and the festival of love. It is an ancient Hindu religious festival which has become popular also for people of other communities. It is celebrated at the end of the winter season in late February or March. Holi celebrations start with a Holika bonfire on the night before Holi where people gather, sing and dance. The next morning is a free-for-all carnival of colours, where everyone plays, chases and colours each other with dry powder and coloured water. Anyone and everyone is fair game, friend or stranger, rich or poor, man or woman, children and elders.

EXAMPLE 2

This is a festival celebrated by an ethnic group of Ga people. It starts in the month of May with the planting of crops before the rainy season starts. During the festival, they perform a dance called Kpanlogo. The Ga people celebrate this festival in the remembrance of the famine that once happened in their history in precolonial Ghana. Celebration includes marching down roads and streets beating drums, chanting, face painting, singing and traditional dances. On this day there is usually a lot of traffic and roads are usually blocked off to accommodate the festival. Even though it is a Ga tradition, many other ethnic groups of Ghana are welcomed and also join to celebrate.

EXAMPLE 3

This feast is also known as the Festival of Lights, Feast of Dedication.

It is an eight-day Jewish holiday, starting on the 25th day of Kislev according to the Hebrew calendar, which may occur at any time from late November to late December in the Gregorian calendar. It is commemorating the re-establishment of the Holy Temple in Jerusalem after it was profaned by soldiers of Antiochus IV. Epiphanes who persecuted Jews. The Maccabees purified it and the wicks of the menorah (eight branch lamp) miraculously burned for eight days, even though there was only enough sacred oil for one day's lighting. The feast is celebrated with a series of rituals as lighting candles each night, singing special songs, praying, eating foods fried in oil and giving the gifts.

EXAMPLE 4

This festival is the Ethiopian celebration of Epiphany. It is celebrated on January 19 or 20 (corresponding to the 10th day of Terr following the Ethiopian calendar and it celebrates the baptism of Jesus in the Jordan river. This festival is best known for its ritual reenactment of baptism. The mass is celebrated near a stream or pool early in the morning (around 2 a.m.). Crowds attend this mass, there are picnics lit by oil lamps. Then the water is blessed and sprinkled on the participants, some even enter the water and immerse themselves and thus free their bodies from sins. The elders march solemnly with their weapons, attended by middle-ages men singing a long-drawn haaa hooo; and the children run about with sticks and games. Dressed up in their finest, the women chatter excitedly on their one real day of freedom in the year.

EXAMPLE 5

It is the ninth month of the Islamic calendar; Muslims worldwide observe this as a month of fasting. Muslims must abstain from food and drink from dawn to dusk during this month, and are to be especially mindful of other sins. Fasting is necessary for every Muslim that has reached puberty (unless he/she suffers from a medical condition which prevents him/her from doing so, such as diabetes or pregnancy). Food and drink is served daily, before sunrise and after sunset. During this feast, Muslims are also expected to put more effort into following the teachings of Islam by refraining from violence, anger, profane language, gossip and to try to get along with fellow Muslims better.

EXAMPLE 6

The name of this celebration means "new year" and it is the most important Buddhist holiday in Tibet, Nepal and Bhutan. This feast is celebrated for 15 days, with the main celebrations on the first three days. It mixes sacred and secular practices – prayers, ceremonies, hanging prayer flags, sacred and folk dancing, partying. On the day before the Tibetan New Year's Eve monasteries are decorated and do a special kind of ritual called "puja" which includes making offerings and chanting. In homes, cakes, candies, breads, fruits and beer are offered on family altars. It is also a time for greetings, togetherness and festivities.

7



Odpad a recyklácia Waste and Recycling

ROČNÍK: 9. ročník ZŠ

TEMATICKÝ CELOK: Nature

TÉMA: Waste and Recycling

TÉMA GV: Globalizácia a životné prostredie

ČAS: 45 minút

POMÔCKY: Prázdne (modré) igelitové vrecia, rôzne druhy odpadu, tri nádoby na triedenie (prípade veľké kartónové krabice označené žltou, modrou, zelenou farbou), obrázok odpadovej hierarchie, počítač a projektor na premietnutie videa, pracovný list (jeden pre každého žiaka)

- CIELE:**
- ➔ Precvičiť si počúvanie a konverzáciu na tému People, Nature, Hobbies.
 - ➔ Precvičiť si tvorbu otázok.
 - ➔ Poukázať na dôsledky nezodpovedného spotrebiteľského správania.
 - ➔ Oboznámiť sa s odpadovou hierarchiou a inými spôsobmi riešenia problematiky, než je len recyklácia.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: environment, waste, prevention, minimalisation, reuse, separation/ sorting, recycling, energy recovery, disposal, packaging, hazardous chemicals, environmentally friendly behaviour



POSTUP:

EVOKÁCIA: 10 MINÚT

1. Z igelitových vriec na odpad urobte znečistenú riekku. Rozložte ich na zemi a poukladajte na ne rôzne druhy odpadu. Na „breh“ pripravte farebné nádoby na separovanie odpadu a žiakov požiadajte, aby odpad roztriedili.

Okrem troch základných kontajnerov na papier, sklo a plast môžete pridať aj čierny na komunálny odpad, hnedý (biologický odpad), oranžový (tetrapaky) alebo červený (kov) podľa systému, akým sa triedi vo vašej obci. Je tiež vhodné, aby ste si vopred overili, do ktorej separačnej nádoby čo patrí, keďže v jednotlivých regiónoch sa to môže líšiť (napríklad v Bratislave patria do žltých kontajnerov aj plechovky od nápojov a tetrapaky).

2. Spoločne so žiakmi skontrolujte, či odpad roztriedili správne:



• **Blue container contains paper:** newspapers, magazines, leaflets, books, notebooks, boxes, cardboard, paper packaging. **Excludes:** dirty paper, used tissues, juice boxes, laminated sheets.

• **Yellow container contains plastic:** pressed PET bottles, plastic cups, bags, foil and packaging products. **Excludes:** containers of hazardous household and garden chemicals (such as motor oil, paints, glue etc.) or hard-to-clean containers (e.g. cooking oil).

• **Green container contains glass:** green, brown, clear bottles, broken glass. **Excludes:** ceramics, porcelain, windscreen glass, wire glass and mirrors.

• Alternatively **black** (municipal waste), **red** (metal), **orange** (tetrapack carton) and **brown** (organic waste).

UVEDOMENIE: 20 MINÚT

3. Nasleduje krátka diskusia:



- ▶ Do you separate waste in your household? At school? When you travel?
- ▶ Do you know what is the difference between waste separation/sorting and recycling?
- ▶ What happens with the things when we throw them away? Do they always stay in Europe?

4. Premietnite žiakom video “[FlipFlop Recycling Company Turns Kenya's Trash to Treasure](#)” o morskej bioložičke Julii Church, ktorej firma vyrába z gumených „žabiek“ vyplavených na pobreží Kene šperky a ďalšie produkty.

5. Ak majú žiaci problém videu porozumieť, môžete im dať k dispozícii sprievodný článok. Text môžete využiť na zopakovanie si tvorby otázok písomne v pracovnom liste alebo si ich precvičiť ústne. A to tak, že prvý zo žiakov vymyslí otázku týkajúcu sa príbehu z Kene a položí ju tomu ďalšiemu. Druhý žiak na ňu odpovie a opýta sa inú otázky tretieho, atď. Napríklad:



- ▶ What do you think about this idea?
- ▶ What do you think about Julia?
- ▶ What is the best about the idea?
- ▶ What can we buy in the shop?
- ▶ Would you buy one of those things? Which one? And why? ▶

- ▶ How is this activity changing life of people in her business?
- ▶ Have they got a better life now?
- ▶ Do you think that this idea has changed the part of world?

REFLEXIA: 15 MINÚT

6. Na záver hodiny sa vráťte k prvotnej aktivite a diskutujte o tom, ktoré z druhov odpadu by sa dali pretvoriť na niečo iné, okrasné alebo užitočné. Opýtajte sa žiakov, či existujú aj iné spôsoby, ako problematiku odpadu riešiť.

- ▶ What else can we do?
- ▶ Do you know any other solutions?
- ▶ Do you know what does waste prevention, minimalisation, reuse, recycling, energy recovery and disposal mean?
- ▶ What can we do?



Informácia pre pedagóga: *The European waste hierarchy refers to the 5 steps. Prevention and minimisation – preventing and reducing waste generation. Reuse and preparation for reuse – giving the products a second life before they become waste. Recycle – any recovery operation by which waste materials are reprocessed into products, materials or substances whether for the original or other purposes. It includes composting and it does not include incineration. Recovery – waste incineration (burning to get energy). Disposal – landfilling, incineration, pyrolysis, gasification and other finalist solutions.*
Zdroj: [Wikipedia](#)

7. Na tabuľu nakreslite alebo premietnite pyramídu znázorňujúcu odpadovú hierarchiu. Spoločne si objasnite jednotlivé pojmy. Požiadajte žiakov, aby napísali do každého riadku pyramídy čo najviac vecí zo svojho každodenného života, ku ktorým sa tento spôsob spracovania odpadu vzťahuje. Čím vyššie v hierarchii výraz bude, tým zaň dostanú viac bodov. Napríklad: minimalizácia – igelitové obaly, recyklácia – sklo, energetické zhodnocovanie – biodpad.

Pri tejto aktivite môžu pracovať aj so slovníkom alebo hľadať výrazy na internete, čím si obohatia slovnú zásobu o slovíčka, ktoré chcú poznať. Na záver hodiny spoločne vyhodnoťte, ktoré riešenia dokážu (a budú) žiaci realizovať aj sami.

8. V aktivitách na tému odpadu môžete pokračovať aj na nasledujúcich hodinách. Tu je niekoľko námetov:



- Požiadajte žiakov, aby si vo dvojiciach pripravili krátke prezentácie o tom, ako sa likvidujú aj iné druhy odpadu a aké sú alternatívne riešenia, napríklad: mobilné telefóny a elektrospotrebiče, baterky a autobatérie, plienky a dámske hygienické potreby, a pod.
- Pripravte si hodinu zameranú na “recycle art” a s pomocou anglických manuálov spoločne pretvárajte odpadky na šperky (z kartónu), kvetináče (z plechovíc) či pletené koše (z novín).

Zadajte žiakom projekt, aby týždeň sledovali, koľko odpadu vytvoria v rámci svojej rodiny/triedy. Pokus zopakujte, no tentokrát už s využitím nadobudnutých znalostí o minimalizácii a recyklácii odpadu.

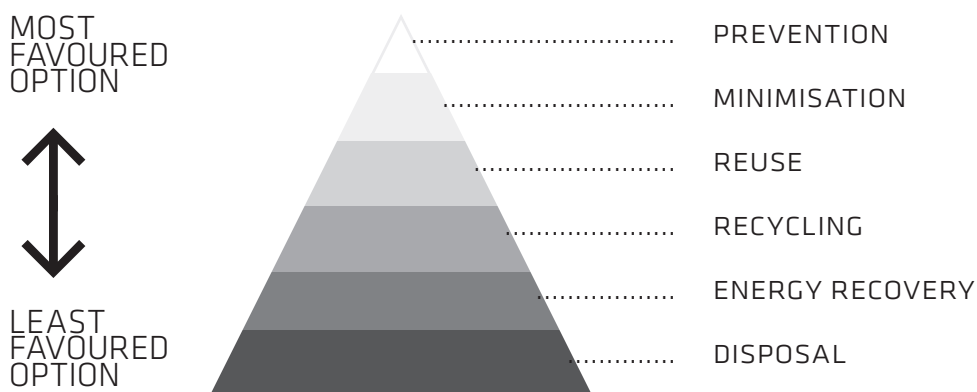
7



PODKLADY K HODINE:

➔ ODKAZY NA POUŽITÉ VIDEO:

► Kenya Flip Flop Company – video aj článok: bit.ly/Kenya-flip-flop



➔ PRACTICAL EXAMPLES:

Prevention

Not buying things that will end up in the trash soon, buying things that we need. Not taking more plastic bags than we need.

Minimisation

When buying products, choosing those which generate less waste. For example, not buying tomatoes wrapped in plastic, but taking the ones from the crate.

Reuse

Using the product for a different purpose after its lifetime. For example old car tyres can be turned into great outdoor flower pots for your garden.

Recycling

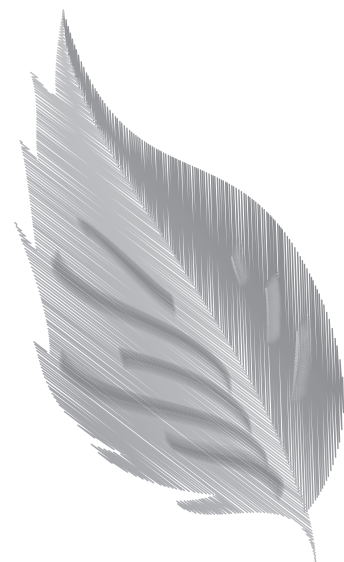
Waste materials are turned into raw materials usable in production again. For example PET bottles are ground, cleaned, treated with heat to be turned into PET granulate – a basic substance used in production of all PET products. Composting is classified as recycling, as it produces natural fertilizer.

Energy recovery

Incinerating waste to get energy (flammable material), but also other methods of using energy from waste. For example taking used frying oil from fast-foods, filtering it and creating fuel additive for diesel cars with modified engines. In Slovakia, there are buses that run on frying oil, such as in Prešov. Today it is possible to recycle oil also as individuals, there are many gas stations with containers for frying oil (and EVERY gas station has containers for motor oil). Also biological waste (food waste) can be decomposed by bacteria to get methane gas (similar to composting, but the rest is not usable afterwards).

Disposal

Dumping of final waste on landfills, incineration of hazardous biological waste (waste meat, all waste from hospitals), pyrolysis and gasification (heat decomposition, especially of environmentally harmful waste, into more easily degradable substances).



8



Poznáte kultúru iných krajín? **Fascinating Cultures and Customs**

ROČNÍK: 8. – 9. ročník ZŠ

TEMATICKÝ CELOK: Travelling

TÉMA: Fascinating Cultures and Customs

TÉMA GV: Multikulturalizmus a kultúrne rozdiely

ČAS: 45 minút

POMÔCKY: Obrázky z rôznych krajín na úvodnú rollovú hru (Podklady k hodine); kartičky True/False (jedna do každej skupiny); prípadne mapa

- CIELE:**
- ➔ Precvičiť si používanie prítomných časov.
 - ➔ Precvičiť si predpony a prípony podstatných mien, prídavných mien a slovies.
 - ➔ Precvičiť si názvy krajín a národov (Japan – Japanese, etc.).
 - ➔ Poukázať na kultúru iných krajín, rozdiely medzi zvyklosťami rôznych národov, rozvíjať kultúrnu uvedomelosť.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: culture; nation; religion; customs; traditions; habits; polite/impolite behaviour; prejudice

Tento tematický celok pracuje so stereotypmi. Ak pedagóg nerobil so žiakmi tému č. 3, kde sa vysvetľuje rozdiel medzi predsudkom a stereotypom, je vhodné si tému č. 3 pred hodinou pozrieť.



POSTUP:

EVOKÁCIA: 10 MINÚT

1. Naznačte tému úvodnými otázkami:



- ▶ Have you ever travelled to another country?
- ▶ Have you experienced something surprising in a shop/restaurant/at the cinema/in a host family?
- ▶ Was their behaviour same as ours when they were having lunch/dinner/when they were travelling?



2. Rozdeľte žiakov do skupín po štyroch až piatich a každej dajte vylosovať jeden obrázok z cudzej krajiny (Saudská Arábia, India, Japonsko, Keňa, USA, Slovensko). Požiadajte ich, aby si pripravili krátku scénu, na základe ktorej budú ostatní hádať, kde sa dej odohráva. Na prípravu im dajte 3-5 minút, scénka môže mať maximálne 30 sekúnd.



Poznámka: ak si nevie skupina s úlohou poradiť, môžu si vybrať inú krajinu, ktorú budú vedieť zahrať. Napr. Rusko – skúsiť kazačok, Taliansko – gestikulovať pri komunikácii. Po odohratí však treba triedu upozorniť, že ide o silno stereotypnú prezentáciu – veľmi málo Rusov tancuje kazačok a nie všetci Taliani prudko gestikulujú.

UVEDOMENIE: 20 MINÚT

3. Po odohraní všetkých scénok dajte žiakom krátky kvíz (môže byť aj súťažný) na tému vedomostí a typických predsudkov o iných kultúrach. Dajte skupinám niekoľko sekúnd na to, aby sa poradili a potom zdvihli kartičku s “Yes/No” (True/false):

Povzbudzujte žiakov ku komunikácii v anglickom jazyku. Precvičujte frázy ako: In my opinion... I think that... because...

General knowledge:



- ▶ Are all Arabs Muslims?
(No. An Arab is a person who speaks Arabic as his or her native language, and only twenty percent of Muslims fall into this category. Millions of Arabs are Christians!)
- ▶ Are all Africans black?
(No. North: Arabisation since 7th century; white Afrikaans in South Africa; Indians in South Africa, Kenya, etc.)

Greetings:

- ▶ Do Americans find it impolite if you call them by their first name?
(No. You may find that some e.g. New Yorkers will introduce themselves using their first name, and will immediately begin to use your given name after greeting. It is just a means to communicate friendliness and trust.)
- ▶ Do Indians shake hands when they meet?
(No. Indians clasp their own hands together, and nod or bow to the person they are greeting. Within the Hindu religion, you may say “Na mastay”.)



- ▶ Is it polite to shake hands when meeting a Kenyan?
(Yes. In most circumstances smiling and handshaking are usual. To show respect to a superior, you may hold your right forearm with the left hand whilst shaking their hand.)
- ▶ Should your handshake be strong in Kenya?
(No. Handshakes are usual, although the handshake may be light compared to the firm, solid handshakes you might be used to.)
- ▶ Should your handshake be strong when greeting a Slovak?
(Yes. Greetings should include a firm handshake and direct eye contact; a weak handshake means that you are weak and no direct eye contact could be taken to mean that you are hiding something.)
- ▶ Do Japanese like long eye contact?
(No. Make sure that you do not retain too much prolonged eye contact, as this is seen as bad etiquette.)
- ▶ Is kissing in public impolite in India?
(Yes. Kissing, or any form of intimate behaviour in public, is considered impolite, even offensive.)
- ▶ Is it polite to hug or kiss a Floridian woman when you meet her for the first time?
(Yes. Don't be surprised if on first encounters with a Floridian, your introductory handshake is followed by a firm slap on the back, or a hug and kiss for a female.)

Dining:

- ▶ Is slurping at the table allowed in Japan?
(Yes. Burping at the table is considered vulgar, but slurping your food is not.)
- ▶ Do Saudis eat with their left hand? (Do you know why?)
(No. You should never eat with your left hand, as it is considered unsanitary.)
- ▶ Can tourists smoke in a bar in New York?
(No. Restaurants, bars and public buildings prohibit smoking in New York.)
- ▶ Do you give a gift to your host at the beginning of the visit in Japan?
(No. You can bring a gift for your host or hostess, but this is usually presented at the end of a visit.)
- ▶ Is it polite to open a gift in front of your visitor in Slovakia?
(Yes. Gifts are usually opened immediately after they have been received.)

Dress code:

- ▶ Should women travelling in Kenya wear miniskirts?
(No. Women should wear longer skirts and dresses, with a modest and unrevealing top. They should avoid wearing shorts, although in particularly well-populated tourist areas, this is generally deemed as acceptable. When travelling through Kenya, women especially should cover their shoulders and upper arms, particularly when in Muslim areas.)



Tieto otázky môžete aj vytlačiť a rozdať vo forme kvízu s odpoveďami True/False do každej skupiny.

4. Žiakov upozornite na to, že aj tieto zvyky sú individuálne. Nie každý Slovak nosí kroj, a nie každý Japonec je alergický na priamy pohľad do očí, atď. Podľa množstva uplynulého času (závisí napr. od veľkosti skupiny) môžete klásť aj doplňujúce otázky: ▶



- ▶ Why do you think it is so?
- ▶ Can you imagine doing this in Slovakia?
- ▶ How would you react in such a situation?
- ▶ How would people react if you did this in Slovakia? Is it a good or bad idea?
- ▶ Do you know any typical products from this country that you can buy in Slovakia?
(Kenya – flowers, coffee, tea; Japan – sushi, tea, porcelain, cars; Saudi Arabia – petroleum; USA – sweets, films, music; India – spices, clothes, jewelry)

5. Víťazom sa stáva skupina, ktorá mala najviac odpovedí správne. Učiteľ môže žiakov z tejto skupiny odmeniť napr. titulom “Multicultural Hero”.



Náš tip: Ak máte v triede priestor pre pohyb, je možné aktivitu urobiť aktívnejšou, zaujímavejšou formou – na opačné konce priestoru umiestnite značky Yes a No, a po prečítaní otázky sa žiaci budú presúvať k značkám podľa svojho názoru. V tomto prípade nie je potrebné žiakov deliť do skupín.



REFLEXIA: 15 MINÚT

6. Po kvíze sa opäť vráťte k obrázkom. Sú na nich zobrazené krajiny pravdivo alebo na nich môžeme vidieť hlavne typické predstavy, ktoré o krajinách máme? Pýtajte sa a diskutujte:



- ▶ Is this picture/scene typical for Saudi Arabia, Kenya, etc.?
- ▶ Are these clothes typical for.... ? Does everybody there look like this?
(Saudi Arabia: Under Saudi law, women are required to wear Hijab covering just head and chest, but Niqab covering the whole body and face is optional. Neither people in Kenya and Slovakia wear traditional clothes every day, nor all Americans take part in rodeo. etc.)
- ▶ Why is it important to know the traditions and culture of other countries?
- ▶ Do you know what a prejudice is?
- ▶ Why are prejudices dangerous?

7. Na záver vyzvite každú skupinu, aby sa ešte raz krátko poradila a napísala na lístok tri dôvody, prečo je dôležité rešpektovať iné kultúry. Tie potom môžete spolu s obrázkami z rôznych krajín vystaviť na nástenke:

- ▶ Why is it important to respect other cultures?

8. Na základe zistených modelov správania v iných krajinách môžete pokračovať v ďalších aktivitách na nasledujúcej hodine alebo ich zadať ako domácu úlohu:

- a. Učiteľ môže žiakom rozdeliť krajiny spomenuté v kvíze a požiadať ich, aby sami (pomocou internetu, kníh, príp. osobných skúseností) vypracovali “Cultural Etiquette in XY country” alebo „Manuál slušného správania sa v danej krajine“. Výsledky môžu prezentovať formou plagátu, powerpointovej prezentácie alebo inou formou podľa uváženia učiteľa.
- b. Učiteľ žiakom rozdelí tematické celky (napr. správanie sa v reštaurácii/na návšteve/na spoločenskej udalosti/na verejnom priestranstve/na obchodnom stretnutí/pri cestovaní, a pod.) a žiaci spracujú “Cultural Etiquette in Slovakia”. Výsledky prezentujú formou plagátu, powerpointovej prezentácie, prípadne po spojení svojich jednotlivých celkov v tlačenej podobe ako príručku. ▶



PODKLADY K HODINE:

➔ OBRÁZKY

- ▶ Japonsko: bit.ly/en-japan
- ▶ Slovensko: bit.ly/en-sk
- ▶ Saudi Arabia: bit.ly/en-saudi
- ▶ India: bit.ly/en-india
- ▶ USA: bit.ly/en-usa
- ▶ Keňa: bit.ly/en-kenya





Ak nechcete aktivitu z časti Uvedomenie robiť ústne, môžete do skupín/dvojíc rozdať nasledujúcu tabuľku:

Please answer Yes/No to the following questions:

General knowledge:	
Are all Arabs Muslims?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Are all Africans black?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Greetings	
Do Americans find it impolite if you call them by their first name?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Do Indians shake hands when they meet?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Is it polite to shake hands when meeting a Kenyan?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Should your handshake be strong in Kenya?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Should your handshake be strong when greeting a Slovak?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Do Japanese like long eye contact?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Is kissing in public impolite in India?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Is it polite to hug or kiss a Floridian woman when you meet her for the first time?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Dining	
Is slurping at the table allowed in Japan?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Do Saudis eat with their left hand? (Do you know why?)	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Can tourists smoke in a bar in New York?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Do you give a gift to your host at the beginning of the visit in Japan?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Is it polite to open a gift in front of your visitor in Slovakia?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No
Dress code	
Should women travelling in Kenya wear miniskirts?	<input type="checkbox"/> Yes <input type="checkbox"/> No

Všetky informácie a podklady nájdete aj na stránke Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj, v sekcii publikácie, na podstránke venovanej tejto príručke. Dostanete sa tam aj cez priamy odkaz

<http://bit.ly/sccdanglictina>.

9



Fakty a mýty o HIV a AIDS Facts and myths about HIV and AIDS

ROČNÍK: 8. – 9. ročník ZŠ

TEMATICKÝ CELOK: Health and Disease

TÉMA: Facts and myths about HIV and AIDS

TÉMA GV: Zdravotná starostlivosť a choroby rozvojových krajín

ČAS: 45 minút

POMÔCKY: Dostatok priestoru, kartičky s nápisom Agree/Disagree, pracovný list (jeden pre každého žiaka, prípadne do dvojice)

- CIELE:**
- ➔ Precvičiť si komunikačné schopnosti a kladenie otázok.
 - ➔ Precvičiť si jednoduchý prítomný a minulý čas.
 - ➔ Poukázať na fakty a riziká o HIV/AIDS.
 - ➔ Upozorniť na niektoré mýty spojené s týmto ochorením a na spôsoby, ako im predchádzať.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: casual contact; immunity; virus; myths and prejudices; acquired deficiency; drug addicts; affected; viral infection; cure and medicaments; affected people; lessen the symptoms; transmit; flu; headache; nausea; diarrhoea



POSTUP:

EVOKÁCIA: 10 MINÚT

1. Aktivitu môžete spojiť so **Svetovým dňom boja proti AIDS**, ktorý pripadá na 1. december. Znalosti žiakov o HIV/AIDS otestujte krátkou úvodnou hrou. Triedu rozdeľte na dve časti. Do jednej umiestnite papier s nápisom AGREE, do druhej s nápisom DISAGREE. Žiaci sa zhromaždia v strede priestoru a po prečítaní jednotlivých výrokov sa presunú do jednej alebo druhej časti podľa toho, či s informáciou súhlasia, alebo nie. V prípade obmedzeného priestoru im môžete pripraviť terčíky s uvedenými nápismi, ktoré budú zdvíhať.

Do you agree or disagree?



- ▶ Only people in poor countries have HIV and AIDS. (Disagree.)
- ▶ Symptoms of acute HIV infection are similar to symptoms of flu. (Agree. Within 3 – 6 weeks some people develop flu-like symptoms which include fever, headache, tiredness, nausea, diarrhea and enlarged lymph nodes. These symptoms usually disappear within a week, at most a month and are mostly mistaken for an ordinary viral infection).
- ▶ Being HIV positive is the same thing as having AIDS. (Disagree.)
- ▶ You can not get AIDS through kissing. (Agree.)
- ▶ You can get AIDS by using the same toilet/swimming pool as people with HIV/AIDS. (Disagree. You can only become infected with HIV if you are exposed to infected blood or bodily fluids, such as sperm.)
- ▶ Insects can transmit HIV. (Disagree. Insects such as mosquitoes do not inject another person's blood into a person's body, they only inject saliva.)
- ▶ If a pregnant woman is HIV positive, her baby will always be HIV positive too. (Disagree.)
- ▶ There is no cure for AIDS, but some medicaments that may lessen the symptoms and improve the quality of life of the affected person. (Agree.)
- ▶ HIV only affects drug addicts and homosexuals. (Disagree.)
- ▶ A condom is an effective protection against HIV. (Agree.)
- ▶ There is a prejudice against HIV positive people in Slovak Republic. (Agree.)
- ▶ Everyone who is HIV positive will get AIDS. (Disagree.)

Po presune vždy vyzvite jedného-dvoch žiakov z každej skupiny, aby vysvetlili svoje rozhodnutie. Ich odpovede nekomentujte. Názor väčšiny však poznačte na tabuľu a vráťte sa k nim v časti Reflexia. ▶

UVEDOMENIE: 20 MINÚT

2. Po poslednej kvízovej otázke žiakom krátko vysvetlite rozdiel medzi vírusom HIV a syndrómom AIDS.



Informácia pre učiteľa: *Being diagnosed with HIV does NOT mean a person will also be diagnosed with AIDS. HIV (Human Immunodeficiency Virus) is a lot like other viruses, including those that cause the "flu" or the common cold. But there is an important difference – over time, your immune system can clear most viruses out of your body. AIDS (Acquired Immunodeficiency Syndrome) is the final stage of HIV infection. People at this stage of HIV disease have badly damaged immune systems.*

Zdroj: AIDS.com



3. Rozdajte pracovné listy a požiadajte žiakov, aby si prečítali príbeh 29-ročnej Lisy. Spoločne o ňom diskutujte. Pri odpovedaní na otázky si žiaci precvičia minulé aj prítomný čas.



- ▶ How did Lisa find out that she was HIV positive?
- ▶ Was she a drug addict?
- ▶ How did she get the virus? Why?
- ▶ What helped her to feel better?
- ▶ What is Lisa's situation now?
- ▶ Where do you think she comes from? Europe or Africa?
- ▶ How many people have HIV in the world? (33,4 million)
- ▶ What regions in the world have the highest rates of HIV/AIDS infection? (Sub-Saharan Africa)
- ▶ Why do you think this is?
- ▶ Are there any people who suffer from HIV/AIDS in Slovakia? How many? (From 1985 to 2010, it has been about 450 Slovaks and foreigners diagnosed, 44 people died.)



Informácia pre učiteľa: *In 2009, the World Health Organization (WHO) estimated that there are 33.4 million people worldwide living with HIV/AIDS. In 2007, UNAIDS estimated: AIDS killed 2.1 million people in the course of that year, including 330,000 children, and 76% of those deaths occurred in Sub-Saharan Africa.*

Zdroj: Wikipedia



REFLEXIA: 15 MINÚT

4. Vráťte sa k aktivite z úvodu a vyzvite žiakov, aby na základe novonadobudnutých vedomostí prehodnotili svoje odpovede. Ktoré z uvedených výrokov boli iba mýtmi a ktoré faktmi?



5. Na záver si môžete zahrať rolovú hru vo dvojiciach. Jeden zo žiakov bude predstavovať človeka, ktorý sa práve dozvedel, že je HIV pozitívny, druhý bude jeho priateľom, ktorý sa mu pokúša poskytnúť oporu (max. 3 minúty). Reflektujte na svoje pocity:



- ▶ How did you feel in this situation?
- ▶ How will you support your friend if he was diagnosed by HIV?



Náš tip: V rámci projektu na Svetový deň boja proti AIDS požiadajte žiakov, aby spoločne vytvorili plagát pravdivo informujúci o tomto ochorení. Môžu použiť obrázky, výstrižky z novín a časopisov. Text v anglickom jazyku budú prezentovať pred spolužiakmi, prípadne môžete plagáty vystaviť v škole.

Zdroje:

Zuzana Hlavičková – 100 aktivít pro výuku angličtiny, vydavateľstvo Portál

<http://www.medindia.net/medical-quiz/Quiz-on-aids.asp>



Všetky informácie a podklady nájdete aj na stránke Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj, v sekcii publikácie, na podstránke venovanej tejto príručke. Dostanete sa tam aj cez priamy odkaz

<http://bit.ly/sccdanglictina>.

10



Jedno jedlo pre klímu A Snack For the Climate

ROČNÍK: 8. – 9. ročník ZŠ

TEMATICKÝ CELOK: Nature

TÉMA: Time, Weather

TÉMA GV: A Snack For the Climate

ČAS: 45 minút

POMÔCKY: Občerstvenie (každý žiak si prinesie svoju desiatu), pracovný list (jeden pre každého žiaka), obrázky klimatických pásiem, skleníkového efektu a rôznych prírodných katastrof (viď podklady k hodine), nalepovacie lístky alebo pohľadnice, prípadne počítač a projektor na premietnutie videa

- CIELE:**
- ➔ Precvičiť si slovnú zásobu týkajúcu sa jedál a nápojov.
 - ➔ Precvičiť si slovnú zásobu týkajúcu sa klimatických pásiem a zmien klímy.
 - ➔ Precvičiť si konverzáciu na témy My Life, People, Nature a Weather.
 - ➔ Poukázať na vplyv našich každodenných rozhodnutí na životy ľudí v iných krajinách.
 - ➔ Poukázať na zodpovedné spotrebiteľské správanie.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: weather and climate; climate zones: tropic, subtropic, temperate, frigid; biomes: rainforest, arid desert, savanna, temperate broadleaf forest, taiga, tundra, polar desert; greenhouse effect; greenhouse gases; climate changes; catastrophes; desertification; floods; glaciers melting; storm; organic/conventional farming; imported/local; food miles; over-packaging



POSTUP:

EVOKÁCIA: 10 MINÚT

1. Pri tejto aktivite je dôležité, aby ste ju avizovali vopred a požiadali žiakov, aby si na hodinu priniesli malé občerstvenie (desiatu), pozostávajúce z akéhokolvek jedla a nápoja.

2. Ak máte v triede dostatočný priestor, požiadajte žiakov, aby si stoličky preniesli do kruhu pred lavice a zahrajte si jednoduchú hru. Miesta si vymenia všetci tí, ktorí by na nasledujúce otázky odpovedali „áno“.



- ▶ Did you look forward to come to school today?
- ▶ Do you like English language?
- ▶ Do you know what the weather is?
- ▶ Do you know what the climate is?
- ▶ Do you know what climate change is?
- ▶ Are you hungry?
- ▶ Do you know how the climate change is connected with the food we eat?

3. Nadviažte na poslednú otázku a obráťte sa na tých, ktorí sa pri nej premiestnili. Aby ste spoločne prišli na to, ako jedlo súvisí s klímou, zopakujte si najskôr základné pojmy. Slovnú zásobu môžete ilustrovať obrázkami jednotlivých pásiem a fenoménov.



- ▶ What is the difference between weather and climate?
- ▶ Is the climate the same everywhere in the world?
- ▶ Which climate zones do you know?
- ▶ How does the vegetation there look like?



Informácia pre učiteľa: *The difference between weather and climate is a measure of time. Weather is what conditions of the atmosphere are over a short period of time, and climate is how the atmosphere "behaves" over relatively long periods of time, it is the average weather for a particular region and time period. When we talk about climate change, we talk about changes in long-term averages of daily weather. Today, children always hear stories from their parents and grandparents about how snow was always piled up to their waists as they trudged off to school. The change in recent winter snows indicates that the climate has changed since their parents were young.*

Zdroj: [NASA](#)

UVEDOMENIE: 15 MINÚT

4. Rozdajte pracovné listy a pozvite žiakov, aby sa spoločne občerstvili prineseným jedlom a pitím. Jedinou podmienkou je, aby do tabuľky zapísali všetko, čo ich desiata obsahovala a každú potravinu označili + alebo - podľa toho, ako bola dopestovaná, privezená a zabalená. A tiež, aby si všetok odpad ponechali pred sebou. ▶

Ak by mali žiaci problém s porozumením jednotlivých pojmov, stručne ich preložte, ale bližšie nevysvetľujte. Počas jedenia môžete debatovať:



- ▶ What does your family eat during the week and weekends? Is there any difference?
- ▶ What do you usually eat for breakfast?
- ▶ What do you take as a snack to school? Is it home-made? Packed?
- ▶ Who is the one making shopping in your household?
- ▶ Who is deciding what is in your fridge?

Po desiatich minútach žiakov vyzvite, aby si zráтали plusy a mínusy vo svojej tabuľke. Je v triede niekto, kto mal iba plusy? Iba mínusy? Kto získal viac plusov ako mínusov? A kto viac mínusov ako plusov?

REFLEXIA: 15 MINÚT

5. V reflexii sa opäť vráťte k prvotnej otázke – ako naše jedlo súvisí s klímou. Spoločne so žiakmi si vysvetlite protikladné pojmy uvedené v tabuľke:

■ **Organic farming** practices are designed to contribute to soil and water conservation and reduce pollution. Farmers apply natural fertilisers as manure or compost, to feed soil and plants. They give animals organic feed and allow them access to the outdoors. Use preventive measures – such as balanced diet and clean housing – to help minimize disease. **Conventional farming** applies chemical fertilizers to promote plant growth. It also gives animals antibiotics, growth hormones and medications to prevent disease and spur growth.

■ **Local vs. imported food** refers to **food miles** – the distance **food is transported** from the time of its production until it reaches the **consumer**. Food miles are one factor used when assessing the **environmental** impact of food, including the impact on **global warming**.

■ **Over-packaged:** According to data collected in 2010, every EU citizen uses and throws away 198 plastic bags annually. Furthermore, in 2010, the pollution rate increased as a consequence of the spreading of more than 10 billion plastic bags, having a seriously negative effect on the environment, particularly for Europe's sea.

6. Ako súvisí poľnohospodárstvo, odpad či obaly s klímou? Ako to súvisí s nami? Na vysvetlenie použite obrázok znázorňujúci skleníkový efekt (podklady k hodine). Ak máte dostatok času, môžete študentom premietnuť **krátke video** (2 min.) o tomto fenoméne. Dôsledky klimatických zmien pre životné prostredie a obyvateľov rôznych krajín ilustrujte obrázkami prírodných katastrof (záplavy, roztápajúce sa ľadovce, a podobne).



Informácie pre pedagóga: *The Earth gets energy from the sun in the form of sunlight. The Earth's surface absorbs some of this energy and heats up. That's why the surface of a road can feel hot even after the sun has gone down—because it has absorbed a lot of energy from the sun. The Earth cools down by giving off a different form of energy, called infrared radiation. But before all this radiation can escape to outer space, greenhouse gases in the atmosphere absorb some of it, which makes the atmosphere warmer. As the atmosphere gets warmer, it makes the Earth's surface warmer, too.*

Zdroj: **US Environmental Protection Agency**

7. Môžu teda aj jednotlivci ovplyvniť klimatické zmeny? Na záver požiadajte žiakov, aby na nalepovacie lístky alebo pohľadnice napísali svoj záväzok voči klíme, týkajúci sa akejkoľvek oblasti ich každodenného života. Lístky môžete pripevniť na nástenku alebo vytvoriť spoločne plagát. Pohľadnice im rozdajte s časovým odstupom, napr. o dva mesiace, a prediskutujte, či sa im podarilo sľuby splniť.

8. Na túto aktivitu môže nadviazať tvorba plagátov s environmentálnym zameraním alebo školského projektu na tému My a klíma, v ktorom sa sústreďíte na praktické riešenia.



PODKLADY K HODINE:

➔ OBRÁZKY:

- ▶ **Climate map:** bit.ly/climate-map
- ▶ **Biomes:** bit.ly/biomes-map alebo bit.ly/biomes-map2
- ▶ **Greenhouse effect:** bit.ly/en-greenhouse
- ▶ **Rainforest:** bit.ly/en-rainforest
- ▶ **Arid desert:** bit.ly/en-desert
- ▶ **Broadleaf forest:** bit.ly/en-forest
- ▶ **Polar desert:** bit.ly/polardesert
- ▶ **Desertification:** bit.ly/soil-erosion
- ▶ **Glaciers melting:** bit.ly/en-glaciers
- ▶ **Storm:** bit.ly/en-storm

➔ VIDEO O SKLENÍKOVOM EFEKTE: bit.ly/greenhouse-1

Všetky informácie a podklady nájdete aj na stránke Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj, v sekcii publikácie, na podstránke venovanej tejto príručke. Dostanete sa tam aj cez priamy odkaz

<http://bit.ly/sccdanglictina>.

Užitočné internetové stránky

www.globalnevzdelavanie.sk

Internetový portál o globálnom vzdelávaní, určený predovšetkým pedagógom základných a stredných škôl. Nájdete na ňom prakticky všetky metodické príručky týkajúce sa globálneho vzdelávania a jeho tém, predovšetkým v slovenskom a českom jazyku, ako aj aktuálne oznamy o rôznych globálno-vzdelávacích aktivitách.

www.monda.eu

Interaktívna e-learningová platforma o globálnych súvislostiach. Portál je určený pre širokú verejnosť, učitelia tam nájdu nielen najrôznejšie zdroje použiteľné vo vyučovaní, ale aj inú perspektívu otázok, ktorými sa bežne zaoberajú. Na portáli sa nachádza 11 modulov o najrôznejších globálnych témach. Ide o asynchrónny bezplatný e-learning.

www.sccd-sk.org

V knižnici Libraria - Informačné centrum globálneho vzdelávania, ktorú prevádzkuje vydavateľ tejto publikácie, si môže verejnosť požičať veľké množstvo publikácií k téme globálneho vzdelávania, domácej aj zahraničnej proveniencie.

www.clovekvohrozeni.sk

Občianske združenie Človek v ohrození sa systematicky zaoberá prípravou pedagógov v oblasti globálneho vzdelávania, ako aj vytváraním palety príručiek pre základné a stredné školy.

www.multikulti.sk

Internetový portál organizácie Nadácia Milana Šimečku. Portál sa zaoberá tematikou multikultúrnej výchovy. Na stránke nájdete okrem iného aj množstvo vzdelávacích materiálov pre učiteľov.

www.zivica.sk

Internetový portál organizácie CEEV Živica. Portál sa zaoberá primárne environmentálnou dimenziou globálnych tém. Na stránke nájdete okrem iného aj množstvo vzdelávacích materiálov pre učiteľov.

Iné dostupné metodické materiály

- **www.monda.eu** – globálny e-learning – interaktívna platforma o 11 globálnych otázkach. Ide o otvorený asynchrónny e-learning vhodný pre učiteľov aj žiakov.
- Sada príručiek *Globálne vzdelávanie na základných školách* vydaná občianskym združením Človek v ohrození. Stiahnuť si ich môžete na stránke **www.globalnevzdelavanie.sk** v sekcii Knižnica. Príručky vkladajú globálnu dimenziu do geografie, matematiky, občianskej náuky, výtvarnej a hudobnej výchovy, biológie a dejepisu.
- *Klíma nás spája* (publikácia je dostupná len na objednávku v tlačenej podobe) – ide o metodickú príručku pre pedagógov a pracovné listy pre žiakov. Publikáciu vydalo Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica.
- *Svet naruby* (publikácia je dostupná len na objednávku v tlačenej podobe) – metodická príručka pre učiteľov. Stavia na netradičnom tzv. Petersovom zobrazení sveta. Publikáciu vydalo Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica.
- MulTiKulTi na školách je metodická príručka z dielne Nadácie Milana Šimečku. Stiahnuť sa dá na stránke **<http://multikulti.sk/na-stiahnutie.html>**, ako aj na stránke **www.globalnevzdelanie.sk** v sekcii Knižnica.
- Kompas – manuál Rady Európy k výchove a vzdelávaniu mládeže k ľudským právam v slovenskom preklade zabezpečenom Slovenským inštitútom mládeže – luventou. Dostupná na objednávku.
- *Príručka globálneho občianstva: Môžeš so mnou počítať* – manuál k realizácii workshopu o globálnom občianstve využiteľná vo formálnom aj neformálnom vzdelávaní. Dostupná je na stránke **www.sccd-sk.org** v sekcii publikácie.
- Rozvojové vzdelávanie – Témy a metódy – príručka rozvojového vzdelávania pre vyučujúcich na stredných a vysokých školách. Vydala ju Nadácia Pontis v rámci série kníh s rozvojovou tematikou. Stiahnuť si ju môžete tu: **http://www.nadaciapontis.sk/tmp/asset_cache/link/0000035346/Rozvojove%20vzdelavanie_ekniha.pdf**, no tá sa objednať aj v tlačenej podobe.
- **www.myslimekriticky.sk** – e-learning o tom, ako kriticky myslieť a aplikovať to na rôzne globálne témy. Delí sa na metodickú časť - ako kriticky myslieť a tematickú časť - aplikácia kritického myslenia na rôzne globálne témy. Určený je primárne žiakom stredných škôl a ich učiteľom.



Interaktívna platforma o globálnych súvislostiach



Zaži. Pochop. Prejav sa.

Máš predstavu ako sa globalizácia v tom istom momente týka teba aj pracovníka textilky kdesi v Ázii? A vieš ako na to reagovať? Nie celkom? Zaži, pochop a prejav sa k tejto a ďalším témam a zisti čo s tým.



Zúroč svoje znanosti

Nauč sa čosi o globálnych súvislostiach a využij nadobudnuté znanosti a schopnosti vo všetkom, čo robíš.



Nájdí si priateľov

Zoznám sa a komunikuj s ostatnými používateľmi portálu a prehľad svoje znanosti a schopnosti v globálnych súvislostiach vo vlastnej práci a v živote.



Program
celoživotného
vzdelávania

